

CO

DE TE FABULA NARRATUR / KOMMUNISTA

KIADÓ :

OSZTÁLYHARCOS MESE RÉKA

MANÓNAK

(Manónak , és a jövő kommunista generációjának :
„ A múlt nem halott, a jelen kétségbeesetten egzisztál , a
jövő általatok kap értelmet !

” Nyesztor kutya társunk, barátunk emlékének „

**Fakir Baykurt : Tarkatollú / Forradalmi
meseregény /**

Tartalom

Beköszöntő sorok

A mese megszólít –sziluettek

Fakir Baykurt : Tarkatollú / Forradalmi meseregény /

Bekezdések

Jegyzetek

FAKIR BAYKURT

Beköszöntő sorok

Palackba küldött mese a hat éves Manócskának

(Ebben érkezett Tarkatollú meséje, a Fekete-tengerből halásztad ki . Ráragadt egy- egy utas. Kavics, hínár , kagyló .Együtt tették meg a nagy utat. Megzavart ugyan a palack ki halázásakor egy igen ronda bazilikusz , meg-megcsipkedte ujjaidat . Megtetszett neki a " távolúszó palack „. De te elzavartad . A palack azóta is a mese háza . Vándoroljanak csak körbe-körbe a föld vizein , vigye hírét a forradalom elpusztíthatatlan szellemének !)

A GYEREK ÉS A TÉRKÉP

Apu mondd, a térképeken
mért van a sok piros határ?
Mért nem inkább a fák meg a folyó?

és mondd, a sok piros határ egyáltalán
mire való ?

A mese megszólít a kapitalizmus elbódít...

Nem nehéz megszólítani a gyereket. A mesék adottak. Alap, lehet rájuk építkezni. A burzsoá média uralja életünket. A osztályharcos mesék azonban jelen vannak, könyvekben, mesefilmekben, az interneten, álmunkban, vágyainkban, óvodában, a mesélő nagymama szavaiban, játékainkban és játszótéren. Állatkertben, a pék kifliében, az utca homlokzatán. Az osztályemlékezetben, de ott van a nevelési hagyományokba is, csak éppen fel kell fedezni az osztályharcos mesét. Ebben akarunk segíteni nektek! A felhő mikor sir eső esik, milliárdnyi apró csepp útra kel, de koszos cseppek esnek, vajon miért koszosak? Az ipari társadalom „meséje”, nemcsak Adorno elemzéseiből állnak. A koldus hegedül, a hegedű hangja nem képes megtáncoltatnia, kirázni a pénzt az uraságból? És te aki a kérdéseket megfogalmazod, kísérel meg a valós összefüggések alapján összerakni a miértekre a válaszokat. Ha a „Jézuskáról” tudtok beszélni akkor erről is kell tudnotok! Ezerszer valóságosabb lenyomatok az osztályharcos mesék, mint „Jézuska érted való szenvedése”. Igaz, a názereti varangy előnyben van hisz ajándékot hoz, ez a tulajdonfenevad társadalmának egyik integrációs maszлага!

A fantázia áruba bocsátóiról

„ Minden idő a változás ideje , de a mi változásunk nagy és gyors morális, és mentális átalakulás. Az archetípusok mérföldkövekké válnak , az egyszerű dolgok bonyolultak lesznek , a káosz kifinomult , és amit mindenki igaznak hisz, arról kiderül, hogy csupán néhány ember gondolata. Ez zavaró. Mulandó és az elektronika bűvös villódzása által keltett minden örömünk ellenére , a változatlanra is vágyakozunk. Ezért leljük a régi történetekben kedvünket. Arthur végtelen időnkig álmodik Avalonról. Bilbó bármikor elmehet oda és vissza , és szeretett Megyéje mindig ismerős lesz. Don Quijote örökké szélmalomokkal akar majd harcolni... Így hát az emberek a fantázia birodalmi felé fordulnak állandóságért, ősi igazságokért, a soha nem változó, hétköznapi dolgokért. És a kapitalizmus malmai biztosítják ezeket. A szolgáltatás találkozik az igényekkel. A képzelet iparággá, terméke árucikké válik. A fantázia piaca nem jelent kockázatot : nem talál fel új dolgokat, csak utánoz és sablonokat gyárt. Megfosztja a régi

történeteket intellektuális és etikai összetettségüktől , cselekményüket erőszakká , szereplőiket bábukká , s igazságukat szentimentális közhelyekké változtatja. Hősei kardot, lézert, varázspálcát forgatnak olyan mechanikusan , mint egy aratógép , amely hasznot hajt gazdáinak. Az elmélyültebb gondolkodást kívánó morális döntéseket addig egyszerűsítik , csinosítják , míg teljesen veszélytelennek látszanak. A nagy mesemondók szenvedéllyel kigondolt ötleteit lemásolják , játékokká redukálják , színes műanyagba öntik, reklámozzák, eladják, eltörik, kidobják, kicserélik, hiszen helyettesíthetőek. És mire építenek a fantázia áruba bocsátói, miből hajtanak hasznot ? Az olvasó legyőzhetetlen képzelete az, legyen bár gyermeké vagy felnőtté, ami még ezeket az élettelen, tárgyá változtatott dolgokat is életre kelti - legalábbis egy részüket, egy ideig. A képzelet , mint minden élő dolog , a jelenben él , együtt él a valódi változással , belőle táplálkozik és ráhagyatkozik.

Ahogy mi is tesszük, a képzelet tárgya kiválasztható és lealacsonyítható ; de túléli a kereskedelmi és oktatási kizsákmányolást. A föld túléli a rátelepedő birodalmakat. A hódítók hagyhatnak sivatagot az erdők és mezők helyén, de az eső újra esni fog, és a folyók mindig a tenger felé futnak. Az „egyszervolt ” ingatag , változékony , megbízhatatlan birodalmi ugyanúgy hozzátartoznak az emberi történelemhez és gondolkodáshoz, mint a színes atlaszainkban

feltüntetett nemzetek - némelyikük talán még maradandóbb is ezeknél. Már rég benépesítettük a valós és a képzelt országokat, de egyik helyen sem úgy élünk, ahogyan szüleink vagy még régebben élt elődeink tették. A bűverő mindig együtt változik a korrallal és a korszakkal is. Már legalább tucatnyi különböző Arthur királyt ismerünk, és mindegyikük valós. A Megye visszavonhatatlanul megváltozott, talán még Bilbó életében, Don Quijote ellovagolt Argentínába és ott Jorge Luis Borges várta. „Plus c'est la meme chose, plus ca change „(Minél inkább ugyanaz, annál inkább változik) írta egy anarchista „mesemondó” Ursula K. Le Guin (0)

A mese megszólít kicsit és nagyot, én valóságodnak része vagyok !

A mese ott van a gyermek azonosulási pontjaiban játékaiban, fantáziájában. A mese adott, hatni képes. A nevelő feladata ha kell értelmezze Manónak, Lucinak, Terrynek, Szonjának. Nektek kisebb - nagyobb társainknak. " Mit lehet tanulni a mese hőseitől ? Általánosságban elmondhatjuk, hogy a mesehősöknek nincs múltjuk, az állandó jelenben élnek, nem tervezgetnek, hanem cselekszenek, nem elképzelik, hogyan szeretnének élni, hanem konkrét lépéseket tesznek ennek érdekében teszik a dolgukat, és ezáltal bennünket is elmozdulásra készítenek. A hősök nem hagyják, hogy a dolgok maguktól, elrendeződjenek. Ez azt jelenti, hogy a mesék felelőségre szólítanak fel saját magunkért és a körülöttünk élőkért egyaránt. A mese hősei folyton mozgásban, "úton" vannak mert tudják, hogy nem lehet mindent egy helyen megtalálni: nem is ott keresik. Mennek, mendegélnek és bárhol

járnak, tapasztalatokat szereznek „hogy azokat a a maguk hasznára fordítsák” írja Boldizsár Ildikó. A mesék a szociális jelentések olyan hálózatát jelentik, melyek alapot szolgáltatnak az önazonosság megalkotásához. Elmélyítik a közösséghez való tartozást érzését, feloldják az elmagányosodás, az idegenség és a feleslegesség érzését adjuk át a stafétabotot egy másik értelmezőnek. Babeuf , Ida Mett , René Vignet nem azért lett forradalmár mert meséket olvastak , de az kétségtelen , hogy a radikális mesék élménye életünk főleg gyermek szakaszában hozzájárulhatnak osztályöntudatunk fejlődéséhez. Az öntudatosodás folyamatát akarta fejleszteni, elősegíteni William Morrístól , Francisco Ferrertől – oly sok mozgalmár aki mesét írt , iskolát alapított ,pedagógus volt, vagy antikapitalista bábszínházat csinált nektek is Manó , mint a Bread and Puppet .

gyermekrajz a 1917-es forradalomról

A gyermek figyelmét olyan történet köti le legjobban, amelyik szórakoztatja és felkelti a kíváncsiságát ".Játszatok osztályharcos bábszínházat , faragjatok bábokat találjatok ki történeteket. Vegyetek részt aktívan a puszta szemlélődés helyett a megalkotás folyamatában. A mese komoly átélése nem passzív magatartás nagyon is teremtő aktus." A fantáziád él , mozog, képeket, alakokat. sorsokat alkot, "minden mese határ rombolás"! Rodari a Manók kreativitását , a játékot, az alkotó fantáziát a forradalom előzményének feltételezi , nagyon helyesen , hiszen a a mai társadalomból fakadó negatívumokat dolgokat , az adott kereteket érzitek szűknek, szürkének, sehová nem mutatónak !

Amiképpen a Szituacionista Internacionálé játékossága, a forradalmi fantázia megélése, de az előbb el hintett Le Guin sorok sem a fogsor szabályozásról nyekeregnek. A szülők, nevelők, mozgalmárok szerepe óriási, egyáltalán rá irányítania figyelmet arra, hogy léteznek ezek a mesék. Ez azonban nem olyan egyszerű feladat. Nem is oly könnyű manapság hozzáférni és nyilván a tartalmasabbnál is van még, tartalmasabb. De ez még csak a kezdet. A szülőnek, nevelőnek, társaknak, mozgalmároknak neked, nekem, neki legyen türelme és ne pusztán tévé elé üljenek a Manók, vagy olvassanak vagy felolvassunk nekik hanem ha szükséges el is magyarázzuk Momo vagy Gyűrűk Ura értelmét. Alapvetően a Manó maga vonja le a következtetéseket, de ha szükséges segíts benne, ne a felnőtt diktátumok terrorját zúdírd rá, hanem társként legyél vele, kommunista nevelőként, minden más magatartás elterítést jelent! A gyermek varázslat igénye, játékigénye kerüljön előtérbe és a jó mese mondás a kommunista értelmezés ebben úgyszólván útítárs. A jó osztályharcos mese legyen azonban elsődlegesen előtettek. Az igazán jó mese magában hordja önmaga kommentárát de a mese kapjon tényleges történelmi materialista értelmezést. A Manók most még erre nyilvánvalóan nem befogadó képesek, igazából nem értenék azokat, de kíváncsiak lesznek rá előbb-útóbb hiszen életünk malmi a kapitalizmus hétköznapijaiban örölnék, elővehetik azokat a meséket, előfognak venni azokat a meséket, vagy elővesszük nekik és rámutatunk: ez a tettek is! Nézzétek, nézzük meg együtt Manóval 10-12 éves korábban Jean Vigó Magatartásból elégtelen filmjét. Ha kell értelmezzük amit átéltünk! 1919-et írunk, a proletárforradalom első heteiben Balázs Béla az iskolai oktatásba bevezette a mese hallgatást. 12000 proletárgyerek hallgat hetenként mesét. Ez sokak nem tetszett, idealista hülyének nézték Balázs Bélát gondolom (igaz, korábbi írói megnyilatkozásaival tett is érte). "A gyereket józan valóságra kell tanítani a társadalom ismeretére így érveltek ellene. Balázs Béla határozottan kiáll a mesék mellett, és azt írja: "A mesék kommunista világnézete sokkal mélyebb mint a tudatos szocialista költészeté, ne féltsük tehát a mesétől a gyerekek kommunista morálját". Balázs Béla ugyan túlzásokba esik de rámutat mégis valami nagyon lényegesre amikor így folytatja: "Minden mese szimbolikus, a szimbólum pedig többet jelent az éppen ábrázolt életdarabkánál. Az emberi élet egészét sűríti magába. A gyermek a mese hasonlatában szimbolikus sorsokat kap, melyeknek

egyszerű de komoly életbölcességéből a gyermekben is fakad világnézet ".

Manifesztum ,közhirrre dobolja ? Neve Agitációs Manócska !

„Olyan embereket kell nevelni , akik bírálják a kapitalizmust , harcolnak a kapitalizmus ellen , akik értik a különbséget a két program között : a nevelés forradalma és nevelés a forradalomra között „ . Olyan gyerekeket kell nevelni akik megvetéssel , gyűlölettel tekintenek a kapitalista társadalomra , akik megértik, hogy miért úgy telt gyermekkoruk ahogy és minél előbb megértik miért vár rájuk a monoton tanulás, a reggeli koránkelés, a vallásoktatás, a kép mutatás, árufetisizmus és elidegenedés kegyetlenül bájos társadalma. Olyan gyerekeket kell nevelni akik megtudják különböztetni a nevelőt, a sarlatántól, a vízfejű Dickens - i pálcás embertől. Minden kapitalista bölcsőde, óvoda, iskola : gálya és munkapadhoz vonszolás , szocializálódás, alkalmazkodás a kapitalista értékrendhez. Eközben a kapitalizmus kimutatja tébolyult pofáját, mindent bezabálni akaró világát. Olyan gyerekeket kell nevelni akiknek a nemzeti himnusz nyivákolása dagályos, üres rituálé és inkább dalolásznak Brecht Koldusoperájából mintsem a nemzet szolgálatába szegődjenek. Olyan gyereket kell nevelni akik megértik, hogy a Waldorff iskola idealista infantilis lelki sérülteket termel , aki állandóan behúgyozik ha valami problémával szembesül és képtelen megoldani azt. Olyan gyerekeket kell nevelni aki a karácsonykor elhányják magukat mert megértik , hogy szüleiknek mennyit kellett gürcölnie , hogy vegyenek neki Ezeregyéjszaka összes meséit. És azt is megértik hogy a vallások transzcendens hókusz - pókusokat puffogatnak, kolostori rendet és a

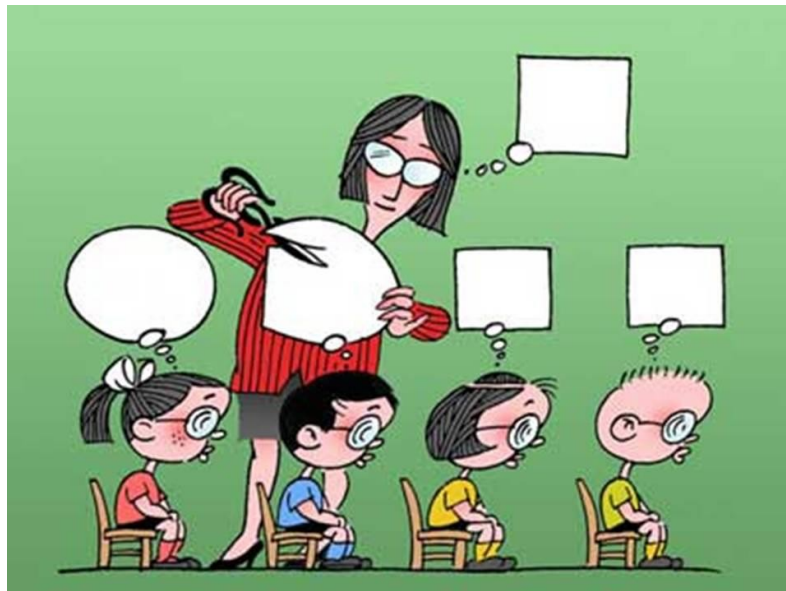
szellem hierachiáját turbékolják , eközben gyakorlatuk s ideológiájuk áldozatává, árusává akarnak formálni. Olyan gyerekeket kell nevelni aki a szülőinek felettes én státuszát mihamarább elveti, és szembe száll a szent családdal. Olyan gyerekeket kell nevelni akik utálják a munkát , de megértik annak társadalmi kényszerét. Olyan gyerekeket kell nevelni akik leköpi a verseny sportot, játszani szeretnek és felismerik önnön és a közösségben megbúvó kreativitás kézséget.

gyermekrajz a 1917-es forradalomról

Olyan Manókat kell nevelni akik a játszótéren a mezítlábas cigány kisiúval ugyanolyan természetességgel játszanak mint másokkal , akik mernek csokit lopni a közértből , és falazni anyjuknak a piacon , „ha

anyu elemel valamit „.Olyan gyerekeket kell nevelni akik a falevélben meglátják a szépséget, a folyóban az idő folyását , akik a mezőn meghallják a szél énekét , az erdőben pusztit hintenek mókus cimborának aki éppen nyúl bátyóval szájjal. Olyan öntudatos ifjakat kell nevelni akik bátran hozzányúlnak a felforgató testamentumokhoz , akik Lukianosz, Villon, Bosch, Rabelais, Blake, Shelley, Heine, Marx, Engels, Dosztojevszkij , W. Morris, Rimbaud, Gorter, Gorkij, Pannekoek, Rühle, Kafka, a húszas évek elején író Lukács, a kölni progresszívek, Bordiga ,Platonov, Jean Vigo, Bunuel , Eizenstein, Kassák, Debord megnyilatkozásait mind korábban elkezdik forgatni , értelmezni a forradalmi mesékkal együtt ,s akik tisztában lesznek azzal, hogy minden betűnél ,hangnál, képnél előrelendítőbb az osztálytudatos kollektív cselekvés .” A gyermek nem amolyan kis Robinson. Szellemi fejlődése nem csupán egyéni gyakorlatainak tapasztalataiból sarjad ki . Kezdetől fogva a társadalom eddigi eredményei befolyásolják , s ezeket nevelői is közvetítik hozzá „ .

A kommunistáknak a radikális osztályharcos mozgalomnak külön oda kell figyelni a nevelésre, másfelől tudjuk a nevelés kérdése nem minden, egy lehetőség csupán. Tudjuk a kapitalizmus integráló ipara robusztus, erős és könyörtelen. Ezzel szembeni esélyünk annyi, hogy remélhetőleg új, osztálytudatos generációk hada cseperedik fel a kapitalizmus utálat emlőin fecske reptében, hiszen a kapitalizmus időbeli elnyújtózása élet vegetációt jelent számunkra csupán! Az osztályharcos mese legyen fegyver a kezünkbe, proletár forradalomra nevelő társunk, barátunk, elvtársunk. Hintsétek szét őket a Manóknak, és ti is Manók egymás között a négy égtáj felé! „Már az antik világban is tudták: „De Te Fabula Narratur”. A gyerekek, bár nem tudnak latinul, és a szólást sem ismerik, magukra vonatkoztatják a hallott mesét. Gyakorlatilag elfeledkeznek szegény kecskéről, és magukat, a „gazdát”, és a nála dolgozó apjukat helyezik a történetbe” (G. Rodari)

A mesék a tiétek, a kommentárokkal, a bekezdésekkel azonban várnotok kell. Ez a nagyobbakat érinti meg. A mese mindenkié. A kizsákmányoltaké. A tiétek. A kommentárral várnotok kell. Ameddig megértitek és vitába tudtok vele szállni . Ti is lesztek nagyobbak. Senki ne tévesszen meg a bekezdésekben Manó és más kis csöppség megszólítása. Az idő veletek van .A kommentár a jövőjéé is ? Azt reméljük, mire ezt felcseperedett fejjel olvasnátok már nem lesz rá szükség. Kommunizmus van. Jobb dolgok is van annál, mintsem a tegnapok homályairól tréfálkozzatok. De jaj, máskülönben használjátok ! Hozzátok szólunk ! Manók !

Hét tenger apró ördöge drága kis társam - barátom „ mindenem „ ! Reggelizzél meg bőségesen . Ne hagyd ott a finom virslit...sajtot... teát... Nyár vége fele járunk , csenevész kölkök hahotáznak a mind rövidebb pályát szaladó , de még mosolygó nap alatt . Mi meg újabb kalandra indulunk. Utána eredünk egy mesének , gyertek velünk vidám barátaink , éljük át együtt ,Tarkatollú barátunk küzdelmét . (1) De sajnos nem tudunk beavatkozni a mese történetébe . Sajnos közlöm bánatosan , leverten , csüggedten hogy , nem ! Így segíteni sem tudunk neked Tarkatollú ! Idő és tér korlátjait azonban az osztályszolidaritás erejével a jövő irányába áttörjük és a múltra tekintve kiáltjuk : barátaink , harcotok

értelmét a jövő, a Vörös Nap mosolya , a Kommunista jövő
visszatükrözi !

Fakir Baykurt : Tarkatollú / Forradalmi meseregény /

Van egy barátom. Ismerem már húsz év óta. Neve Veysel Arseven. Énektanár. Ő Sivas városában dolgozott, én Sivas megye egyik járásában. A vakációk idején sokat voltunk együtt, s főként a művészetekről beszélgettünk. A barátom szorgalmas volt, akár a hangya. Ezernyi dolga mellett még a néprajzi gyűjtőmunkára is tudott időt szakítani magának. Ezt vallotta: „Népművészetünk kiapadhatatlan forrás. Népdalainknak, meséinknek se szeri, se száma. Vannak szépek és kevésbé szépek is. Az új művészeknek válogatniuk kell közülük, és a legszebbeket újra át kell dolgozniuk. Világhírré méltó művek bukkannak így fel...” Gyűjteményében volt néhány mese, amelyik elbűvölt. Valahányszor olvastam őket, mindig arra gondoltam, milyen jó volna, ha világszerte olvashatnák ezeket a meséket; s bennem is felébredt ; vágy, hogy azt a kettőt-hármat, amelyet a legjobban szeretek, feldolgozzam. E mesék egyikéből kiindulva írtam ezt a könyvet. A mese címe: A mindenjáró malmocska. Ezt a mesét Kirsehirben jegyezte föl a barátom, egy tizennégy éves iskolásfiútól, Naci Gürsestől. Ő meg az édesanyjától hallotta. Nem vettem át egy az egyben Naci Gürses meséjét. Nem jártam

a bővítés-hosszabbítás útjait sem. Újragondoltam a témát, átgyúrtam a kakast, a falut és lakóit, az ország urát. Átformáltam gondolkodásukat és cselekedeteiket, társadalmi helyüket és jellemüket. A szereplőknek nevet adtam. A kakasé Tarkatollú lett. Így hívták őt a faluban. Ti fogjátok eldönteni, hogy mindez mennyire sikerült. Tőlem ennyire tellett.

Ankara, 1975. december 12.

Fakir Baykurt

I. FEJEZET

MESE, MESE, MESKETE . . .

Megy, ameddig megy, tart, ameddig tart, hegyen-völgyön vezet az egyik út, árkon-bokron a másik. Hol a szakadék szélén, hol meg a rengeteg erdő fenevadjai között. Egyszer a tengerpartra ereszkedik, másszor a hegyoldalra kapaszkodik. Meredek a hegyoldalak, mélyek a szakadékok. Ha lovon jársz, lovad háta tajtékban fürdik. Ha gyalog jársz, száz évig tart, ezerig is talán. De mégiscsak nekivágsz a hegynek, ha ott

van az, amit meg akarsz szerezni, amit el akarsz érni. A hegy nem jön hozzád, neked kell odamenned. Ha a hegy mögött van, amit keresel, átkelsz rajta, még ha ezer akadályt gördítenek is eléd.

Tart, ameddig tart, te csak menj, ameddig kell; ne mondd, hogy nem tudsz menni. Ha másképp nem megy, verj hidat a patakon, úgy kelj át rajta. Ne légy gyáva! Ne ülj tehetetlenül! Csupa fül légy, figyelj, mit mond a mese! Ez ám nem csak olyan mese, mese, meskete . . . Ebben a mesében benne van öreganyám, öregapám bölcsessége, ez a mese mindig igazat mond, a fehérét fehérnek, a feketét feketének, az egyenest egyenesnek, a görbét görbének mondja. Egyszer volt, hol nem volt, de nem az Óperenciás tengeren túl volt.

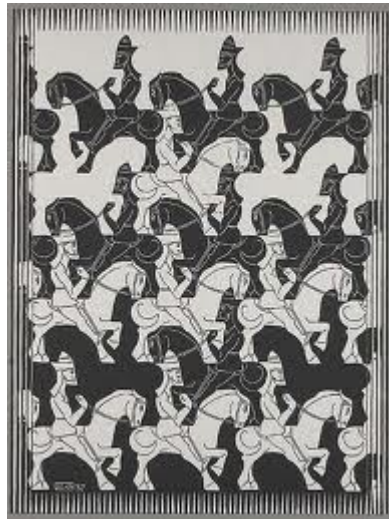
Sem itt, sem ott. Hát akkor hol volt? Te mit gondolsz?

Látod, én is épp azt akartam mondani: ha itt nincs, keresd, és megtalálsz amott. Talán messzebb van, mint India; talán közelebb, mint Kína. Volt egyszer egy ország. Talán éppen a mi országunk. Élén egy úr állt, ura volt városnak és falunak, eleveneknek és holtaknak. A keze soha nem adott, a szeme semmivel jól nem lakott. Talán király volt, talán szultán - nevezzük úrnak. Alacsony termetű volt, de előtte hajlongtak, hétrét görnyedtek kicsik és nagyok. Azért, hogy a kegyeit elnyerje, hajbókolt előtte az egész környezete. Legyen a neve Nyársatnyelt úr.-

II. FEJEZET

NYÁRSATNYELT ÚR

Nyársatnyelt úrnak az apja is úr volt, a nagyapja is. Ezért lett ő is úr. A főváros közepén lakott, egy nagy-nagy kert közepén álló palotában. Tágas és magas volt a márványból és üvegből, aranyból és ezüstből épült palota, díszes ajtókkal, faragott oszlopokkal. Nyársatnyelt úrnak nem

volt sok dolga. Ült, és parancsokat osztogatott a vezíreknek és a fővezíreknek. Egy-egy fület vagy farkat adott annak, aki a parancsait teljesítette. A finomabb falatokat, combot, felsált, oldalast vagy vesepecsenyét, ő maga ette meg. Megvolt mindennek a maga rendje: falun a parasztok, városon a kézművesek sokat dolgoztak; és keveset ettek. Maga az úr, a rokonai meg a pasák és vezírek meg a hajbókoló szolgák sokkal többet ettek. Ezt a „rendet” hívták rendnek. Ennek a rendnek a fenntartására szedték az adót, rótták ki a dézsmát. Falun és városon nagy nyomorúságban élt a nép. De hallgatott mindenki, mint a sír. Nyársatnyelt úr elődei tudósaikkal, tanáraikkal, iskoláikkal erre nevelték, erre szoktatták őket. Ettől aztán úgy elbutultak, hogy nem is láttak tovább az orruk hegyénél.

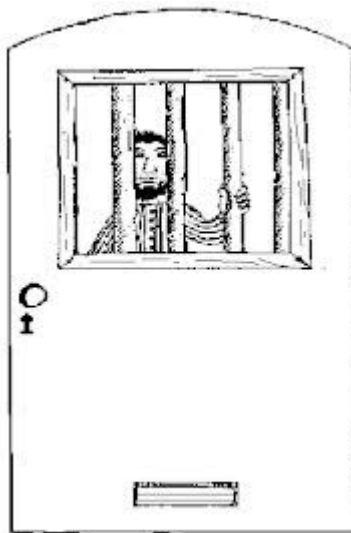
Időnként lovas poroszlók járták az országot. A poroszlóknak az volt régen a dolguk, mint falun a csendőröknek, városon a rendőröknek. Kegyetlenek voltak. Lovaikon csilingelő csengők, ezüstveretes lószerszám, cifra sallangok. Mintha a föld rengett volna, amint végigvágattak egy-egy falun. Elbújtak a férfiak, menekültek az asszonyok, búvóhelyet kerestek a gyerekek. Remegett még a föld is. A félelem, mint egy láthatatlan hadsereg, uralma alatt tartotta az országot.

Álmos ökrök szántották a hallgatag földeket. Nőtt a búza, szelíden hullámozott a vetés. Szó nélkül emelte magasra fejét a kukorica és a kender. Dermesztő hidegben és aszaló hőségben, látástól vakulásig

dolgoztak a parasztok. Szántottak-vetettek, azután a termést három részre osztották. Kétharmad volt Nyársatnyelt úré, egyharmad maradt nekik. A tehenek tejet adtak, ők meg aransárga vaját köpültek belőle, és jóízű sajtokat érleltek. Kettő mindig Nyársatnyelt úré lett , egy maradt nekik.

A méhek szorgosan hordták a mézet a kaptárakba. A kaptárakból kettő Nyársatnyelt úré, egy maradt a parasztnak. A Nyársatnyelt úrnak küldött lépeket gondosan átpergették. Finom a friss vajhoz a csurgatott méz.

A birkák nem bégettek, nem panaszkodtak, nem ugráltak, nem játszottak, csak adták, adták e habos tejet, a puha gyapjút . . .

III. FEJEZET

A MALOM

Szerte az országban lantosok pengették hangszerüket, verseket szerettek: Nyársatnyelt úr dicséretét zengték. Birkózók is voltak, akik

lakodalmakon, ünnepeken öltre mentek. Ki a fejénél, ki a nyakánál, ki a derekánál, ki meg a lábszáránál próbálta elkapni ellenfelét. A bajnokok fölcsatolta övét, peckesen járt föl és alá. ;A városok lakói szabók, rézművesek, kovácsok, kötélverők, nyílkészítők és patikusok voltak.

Az egyik falu élt két vak ember. Bár a falu közel esett a fővároshoz, Nyársatnyelt úr soha nem sétált el arra. A falu bírása beírta az újszülötteket, a halottak nevét kitörölte. A falutanács tagjai végigülték az üléseket, és akármit mondott is a bíró, rábólintottak. Időről időre patkolókovács érkezett a faluba, megpatkolta a szamarakat.

Idős házaspár volt a két vak, Emisnek hívták az asszonyt, Memisnek a férjét. Gyerejük nem volt. Kályhájuk, tűzhelyük sem. Egy ágyuk, két takarójuk, két párnájuk volt. Éjjel aludtak, nappal ébren voltak, de a világból akkor sem láttak semmit. Úgy tettek, mintha néznének, de hiába: világtalanok voltak.

Volt egy aprócska malmuk, akkora, mint egy kukoricacsutka. Sárgaréz borította. Mindenjáró malmocska volt ez. Se tehene, se tyúkja, se kutyája, se macskája nem volt a két öregnek. Minden vagyonuk ez a malom volt. Fordítsd jobbra: aranyárga vajot, fordítsd balra: csurgatott mézet ad. Reggel levest forral, délben piláfot főz, este rétest süt. Kisepri a házat, beveti az ágyat, befűti a szobát. Ha túl meleg van, kiszellőztet. Kezüklábuk volt a malom. Tőle kaptak pirosuló paradicsomot és sárgás

burgonyát, káposztát, retket, répát, félkilónyi darált húst, egy maroknyi babot, egy kis mogyorót. Gond nélkül éltek. Egy szép napon a szomszéd falvak egyikéből útnak indult egy nyakigláb, kese hajú, kígyónyelvű, szőrös fülű, locsogó-fecsegő ember. - Hová, hová, Hírharang? - kérdezi a felesége. Az ember azonban nem szólt egy szót sem. Elment a fővárosba. Gyakorta beállított Nyársatnyelt úrhoz, híreket vitt, titkokat súgott. Agyafúrt ember volt, ravasz, akár a róka. Mintha négy orra, nyolc szeme és tíz füle lett volna. Pénze is rengeteg. Egyszóval olyan kémforma ember volt. Megérkezett a palotához. A kapuban álló őrök nem tartóztatták föl. Ismerték őt jól. Felment a márványlépcsőkön, benyitott a faragott ajtókon, elhaladt a fényes tükrök között, végül belépett a hatalmas terembe, ahol Nyársatnyelt úr trónolt. A padlót drága szőnyegek borították, a falak mentén gyöngyház berakású karosszékek és kerevetek sorakoztak. Nyársatnyelt úr az ölében ülő kisfiával játszott.

IV. FEJEZET

HÍRHARANG

- Sokáig élj, uram! Hírt hoztam neked.- Jó hír, vagy rossz hír? - kérdezte Nyársatnyelt úr. A rossz híreket nem hallgatta meg, azokkal a fővezírhez küldte.

- Jó hír, uram, csupa öröm és vidámság. -- Mondd gyorsan, hadd halljam!

- Van itt egy falu a közelben. Él ott egy vak házaspár. Van egy malmuk. Megakad rajta az ember szeme. Mindenjaro malmocska. Kívánj tőle télvíz idején dinnyét, meg hozza. Kérj tőle rózsát, jácintot, szőlőt, szárított szedret, sárgálló körtét, friss fügét, hoz mindent. Fáj nekem, uram, hogy ez az ügyes malom két rongyos vaknál van, és nem nálad! De én csak a hírt hozom. Csókolom a kezéd. Imádkozom, hogy sokáig uralkodjál egészségben. Nyársatnyelt úr megveregette Hírharang vállát.

- Ég veled - mondta, és egy aranyat nyomott a markába.

Két poroszlót rendelt maga elé.

- Van itt a közelben valahol egy falu, abban egy igen ügyes malom. Hozzatok ide! Ha búslakodom, előveszem, s elszórakoztatom magam vele...

V. FEJEZET

A POROSZLÓK

Két szürke ruhás, bajuszos, vasmarkú poroszló lovagolt a poros úton. Délutánra hajlott az idő, amikor a faluba értek. Újmódi öltözetük miatt a parasztok nem ismerték föl őket azonnal, azt hitték, megint valami adószedők jönnek. Köröskörül minden elhagyatottnak látszott. A férfiak az árnyékban ültek, és rokkát pörgették. Ilyen falu volt ez. A férfiak pörgették a rokkát, fonták a fonalat, szőtték a szőttést, a földeken, a szőlőben, a kertben pedig az asszonyok dolgoztak. A fővárosi lovasok érkezésére még a tyúkok és kakasok is behúzódtak egy-egy sarokba. A gyerekek, mint mindig, búvóhelyet kerestek maguknak.

A poroszlók kétszer-háromszor végigvágta az utcákon, aztán megálltak a falu közepén.

Először a bírót, majd a csószot keresték, de nem találták őket sehol. Derékig érő, hófehér szakállú, görnyedt, reszkető térdű öregember állt föl az árnyékból.

- Parancsoljatok, uraim! Új törvényt vagy új parancsot hoztatok odafönről? - lépett oda a poroszlókhoz.

- Te vagy itt a bíró? - mérték végig a poroszlók Fehérszakállt.

- Ebben a korban? Hogy lennék? Én csak egy öregember vagyok. Nem tudok én már semmit csinálni, csak üldögélek a ház tövében.

- Hol a bíró?

- Biztos elment valahová.

- Mi az, hogy elment valahová?

- Ó a bíró. Nem köti az orrunkra, hogy merre veszi útját.

Látván, hogy Fehérszakállnak semmi bántódása nem esik, fölbátorodtak a többiek is, előmerészkedtek az árnyékból. A poroszlók alaposan végigmérték az újonnan érkezőket.

- A szentség! Itt laknak a fővárostól két óra járásnyira, de fogalmuk sincs a világ dolgairól! Azt hiszik, hogy a bíró a leghatalmasabb ember!

- Bizony igazatok van - hagyta rájuk Fehérszakáll. - Talán bizony soha nem hallottatok még Nyársatnyelt úrról?- Dehogynem . . . - felelte Fehérszakáll. - De ő az egész ország felé suhint a kardjával. Nem biztos, hogy éppen minket talál el. A faluban viszont a bíró kardja vágja a rendet. Ezért mi elsősorban a bírótól tartunk. Ha itt élnétek, ti is így beszélnetek.- Mindegy, no - mondták a poroszlók. - A pokolba veletek, a bírátokkal együtt ! Nekünk sürgős a dolgunk. Van itt egy vak öregember meg egy öregasszony. Azoknak van állítólag egy malmuk. Lisztet őröl, piláfot főz, kávé darál, levest habar . . . Nyársatnyelt úr hallotta a híret, s megparancsolta, hogy vigyük el neki. Hozzatok gyorsan ide!

A parasztek összesúgtak. - Úgy látszik, hogy a mi Emisünket, Memisünket nagy kitüntetés éri! Isten áldja meg Nyársatnyelt urat!

- Menjünk el hozzájuk, hadd hallják az öregek tőletek a jó hírt! - kérték a poroszlókat. Elindultak.

- Hány aranyat küldött Nyársatnyelt úr? - kérdezte útközben az egyik paraszt.

- Szó sincs semmiféle aranyról! Honnan veszed?! - Ingyen akarja urunk a malmot? - Bizonyára - felelték a poroszlók. - Poroszló urak! - fordult vissza Fehérszakáll. - Nagyságos uraim! Keze-lába, mindene az a malom a két öregnek. Mondjátok, hogy nem találtátok! Hadd maradjon meg a malmuk. Nem lehetne valahogy?- Bolond vagy te, ember! Nem érdekel bennünket semmi. Teljesítjük a parancsot. A parancs: számunkra szent ! mondták a poroszlók, s az egyik hozzátette:

- Fogjatok be szaporán egy gyors szekérbe! Tüzes paripákat fogjatok elé! Fölpakoljuk és visszük . . .

- Nem kell ahhoz szekér - nevettek a parasztek. - Aprócska az a malom, kézben is vihetitek . . .

Kicsiny ház előtt álltak meg. Se pitvara, se udvara. A vak Memis á ház előtt sütkérezett a délutáni nap fényében. Elnyomta az álom. Emis mellette ült, a kezében zsebkendő, azzal hajtotta a legyeket az ura körül.

Memis felébredt. Homlokán izzadság gyöngyözött.

Emis óvatosan felállt. Kezét összekulcsolta a mellén, tartása tiszteletet fejezett ki.

- Emis néne! Emis néne! - szólította meg Fehérszakáll. - Ezek az urak Nyársatnyelt úr emberei. A palotából jöttek . . .

- Isten hozta őket!- Sietős a dolguk. Most rögtön látni akarják a malmot.

- Aha! Ők is kíváncsiak rá?- Urunk kíváncsi rá! Nagy híre van a mindenjáró malmocskának . . .

Memisnek tetszett a dolog. - A csodájára járnak!

- Hozd gyorsan a malmot! - fordult oda a feleségéhez. - Majd elmesélik urunknak . . . Emis néne besietett a házba. Lába jól ismerte a járást. Kivette a malmot a vályogfal hasadékából. Sárga borítása csillogott-villogott. Kezében a malommal kilépett Emis néne a házból, megállt a vendégek előtt.

- Mindenjáró malmocskám! Készíts a vendégeinknek jó italt, ajrant! Ketten vannak. Surrogás támadt a malomba, de az egész csak egy szempillantásig tartott. Aztán „Sssssrrrr . . .” -egy tálca pattant elő. A tálcán két csésze ajran. A poroszlók csodálkozva néztek össze.

- Parancsoljatok! Lássuk, ízlik-e! A poroszlók megitták az ajrant.

- Micsoda remek malom! Tényleg ajrant csinált, még hozzá olyat, hogy hét nyelven beszél! Soha nem ittam ilyen jót. - Én se - mondta a másik. - Add ide, hadd nézzem! - kérte az egyik. - Add csak oda - mondta a vak Memis. Emis néne átnyújtotta a malmot. Forgatta, nézegette a poroszló, gyengéden megsimogatta. - Igazán pompás malom! - mondta fennhangon, magában pedig így folytatta: „Kár, hogy Nyársatnyelt úr tud róla. Szívesen megtartottam volna magamnak...” Sokáig becézgette. Azután így szólt: - Sodorj nekünk két cigarettát ! De égjenek is ! Újabb surrogás a malomban. Aztán „Sssss . . .” - megjelent két cigaretta.

Elvették, füstöltek . A cigarettában jó dohány ég, mi hiányozhatna nekem még?

- Valóban pompás, no! Pontosan az a dohány van benne, amit szívni szoktam. Vajon mi lehet benne, hogy minden kívánságot teljesíteni tud? Allahra mondom, csodálatos!

- Mindenjáró malmocska ez: Mi se tudjuk, milyen belül. De megcsinál mindent.

- Kérjünk egy-egy almát, pirosat - mondta az egyik poroszló.

- Két piros almát nekünk - mondta az, amelyik a kezében tartotta a malmot.

Megint surrogás. Aztán „Sssssrrrr . . .” - megérkezett a két piros alma. Beleharaptak a poroszlók.

- Micsoda illat ! Micsoda íz ! Csak úgy harsog az ember foga alatt !

Megették az almát és szedelődzködni kezdtek. - Na, isten áldjon benneteket, testvérek. Eleget szórakoztunk, indulás!

Megfordították a lovakat. A parasztok a nyomukban. Most értették meg, milyen komoly a baj. Megijedtek nagyon. Egy szót se mertek szólani. A félelem megbénította őket.

Emis néne elkiáltotta magát: - A malooooom . . .!

- A malom, a malom! - kiabálta Vak Memis. Közel s távolból sokan jártak a malom csodájára, de eddig senkinek sem jutott eszébe, hogy elvigye a vakok egyetlen támaszát.

- Nézzétek, a gonoszok viszik a malmunkat! A parasztok a falu határáig követték a poroszlókat. Csak Fehérszakáll maradt az öregek mellett.

- Nem értitek? Nyársatnyelt úr akarja a malmot. A poroszlók elvitték. Ne sírj, ne kiáltozz hiába, Emis néne! - Jaj, jaj, jaj! - jajgatott Emis néne. – Ajajajaj ! - jajgatott Vak Memis.- Ilyesmi nem történhet meg! Hozzátok ide a malmunkat !

- Nem szabad! Hozzátok vissza ! Ugyan ki hozná? A poroszlók mintha elrepültek volna. Csak a porfelhő maradt utánuk. Futva sem érhetett volna a nyomukba senki. De ha utol is éri, el nem veheti tőlük. Odavan már a malom.Nyársatnyelt úr vasmarkában van már.

VI. FEJEZET

KÖNYÖRGÉSEK

Emis és Memis majd kisírta világtalan szemét. - Száradjon el a kezetek! Apadjon el a vizetek! Hogy tehattétek ezt velünk? Szegény nyomorultaktól hogy vehettétek el a malmot? A malom volt a kezünk-lábunk. Hogy hagyhattok támasz nélkül két vak szerencsétlent?

- Emberek! Mindenki, aki lát! - jajveszékelt Emis néne. - Ti láttok mindent, ami jó, és ami rossz. Szaladjatok, fussatok, kapjátok el, fordítsátok vissza őket! Vegyétek el tőlük a malmot! Ha oda a malom, ki gondoskodik rólunk? Ne kárhoztassatok bennünket tehetetlenségre! Fussatok, fogjátok el őket!

Senki sem hallgatott, senki sem figyelt rájuk. - Ne búsuljatok annyira, Memis testvér - mondta Fehérszakáll-, talán néhány nap múlva visszaküldi. Tudod, milyenek az urak. Egyszer-kétszer elszórakozik veled, aztán ráun és visszaküldi.

- Nem hiszem - ingatta fejét keserűen Memis. - Elragadták könnyörtelenül, és én nem látom viszont a malmot soha többé.

Sírt az öregember. De messze a főváros, messze jártak már a poroszlók. Nem hallották a sírását.

- Emberek, hej, emberek, látó szemű emberek! Folytatta Emis néne a kiabálást. Kegyetlenül elragadták a malmunkat, ti meg összetett kézzel néztétek. Mi haszna van így a látásnak? Miért van szemetek, emberek?

Emis néne, kezét előrenyújtva, tapogatózva elbotorkált a falu közepéig.

- Mi lesz velünk, emberek? - ismételte sírva. Nem tudjuk - mondta az egyik. Honnan tudjam? - mondta a másik. Nem tudjuk, honnan tudnánk? - mondogatták a többiek is.

- Mi lesz velünk? Betevő falatunkat kitől várjuk? Nem egy napig, nem kettőig, hanem életünk végéig.. . - jajveszékelt Emis néne. Megsűrűsödött a csönd körülötte. - Ki ad egy marék lisztet, ki fogja meggyúrni, ki fog tüzet rakni, ki süti meg?

- Reggel óta visketett a fél szemem. Éreztem, hogy valami baj fog érni . . . - így a vak Memis. Ne álljatok így, szomszédok, csináljatok valamit - így Emis néne.

- Mit tehetnénk? Ki hallgat ránk ? Maga Nyársatnyelt úr küldte a poroszlókat. Nyársatnyelt úr vitette el a malmot! - mondta az egyik szomszéd.

- Használja a malmot, amíg kedve tartja - tette hozzá a másik.

- Persze hogy használja - hagyta helyben a negyedik is.

- De velünk mi lesz ? - kérdezte Emis néne. - Mi lesz velünk? - ismételte a vak Memis. - Honnan tudjuk ? Honnan tudjuk ? - mondogatták kórusban a parasztok. - Mit tudunk mi egyáltalán? Legföljebb Nyársatnyelt úr tudja. Nyársatnyelt úr azt tesz, amit akar. Ő az úr. Az emberek szétszéledtek. Ottmaradtak az öregek egyedül. Vártak egy darabig, azután megfogták egymás kezét. Házról házra jártak. - Kop, kop, kop! Szomszédok! - Kop, kop, kop! Szomszédok! Egy férfihang belülről:- Nyársatnyelt úrral nem lehet szembeszállni! Egy női hang belülről:- Nyársatnyelt úrral szemben semmit sem tehetünk!

- Nyársatnyelt úrral nem fordulhatunk szembe. -Kop,kop,kop, Heeeej ! Egy hang belül belülről :

- Menjetek már haza !

Hangok: Hagyjátok már abba ! Megdöngették a legtávolabbi kapukat is.

Kop,kop,kop ! Szomszédok ! Kop,kop,Kop !

- Ejnye már! Nem megmondtuk? Mit akartok még?

- Hiába beszélünk? Nem értitek?! Falra hányt borsó ezeknek minden szó.

A nap a látóhatár szélére hajlott, a pusztán hosszúra nyúltak az árnyékok. A két világtalan csüggedten, tehetetlenül egymásba kapaszkodva vonszolta magát.

- Volt két vak a falunkban. Volt egy mindenjáró malmocskájuk. Büszkélkedtek vele. Nyársatnyelt úr meghallotta, elvitette, és kész! Tiszta sor! Ha Nyársatnyelt úr hírért veszi, el is viszi, és vége! - panaszták csendesen.

A két öreg már el is hagyta a falut. Lábuk meg-megbotlott. Azt se tudták, merre járnak. Kíérték a sömlyékre. Vártak. Fehérszakáll utánuk eredt.

- Emis néne! Memis testvér!

Tudták, hogy az öreg Fehérszakáll az. Megismertek mindenkit a hangjáról, de még a szagáról is. Nem válaszoltak Fehérszakáll kiabálására.

- Semmi haszna a sírásnak, jajveszékelésnek, kedveseim! Hazavezetlek benneteket. Fenn a nagy Isten lát mindent. Titeket is megsegít. Legyetek türelemmel . . . „Esténként türelemmel lakjunk jól ? Miért legyünk türelmesek ?” - gondolta Emis néne, de nem szólt egy szót sem.

Hallgattak. Belefáradtak, hogy hiába ismétlegessék újra és újra:- Emberek, nem látjátok, milyen igazságtalanság történt a szemetek előtt? Álltatok, mint a sóbálvány, hallgattatok, mint a sült hal! Szégyellhetitek magatokat!

A csend nőttön-nőtt.

Fehérszakáll néhány lépésnyire állt tőlük. Keskeny patakocska csörgedezett előtte. Távolabbról békakuruttyolás hallatszott.

- Ó, egek! - emelte föl karját Emis néne. Csak a békák hangja törte meg a csöndet. A vak Memis is égnék emelte a kezét. - Magasságos egek! Hatalmas Isten! - Hegyek, völgyek teremője!

- Fákat ággal, virággal ékesítő! - Aki mindenkinek szemet adott, hogy a színeket lássa . . .

- De minket világtalanul hagyta! - Nyársatnyelt úr elvitette a malmunkat . . . - Segíts rajtunk!

- A te kezed messzebbre ér, mint az övé! - A te szemed többet lát, mint az övé! - Segítsél! Küldd vissza a malmocskánkat! Hűvös, majd hideg szelek fújtak a semlyéken. Az égen egymásra torlódtak a felhők. A csillagok fölfölragyogtak, majd újra elhalványodtak. Az égből semmi válasz nem érkezett. Még egy aprócska villám se cikázott végig a mennybolton, nem dördült meg semerre az ég.

A vakok magukba roskadtan álltak a sötétségben. Időnként fölajdultak:

- Ó, egek, könyörtelen egek! Velük együtt sírt Fehérszakáll is.

VII. FEJEZET

ÜNNEPSÉG A PALOTÁBAN

A nap utolsó sugarai ragyogtak Nyársatnyelt úr palotáján, csillogott-villogott a sok ablak. A palota előtti tágas téren az esti őrjárat masírozott föl s alá. A nagy szalon hétszínű csillárain ezernyi fénysugár táncolt egymásba fonódva, egymásban tükröződve. A terem padlóját rózsaszíromból szőtt szőnyeg borította. Az ablakok alatt színes márvány, a függönyök bársonyból, a terem sarkaiban óriási vázák. A szalonban nők és férfiak tereferéltek, elragadtatással tapsolták meg Nyársatnyelt úr minden szavát. A hatalmas tükrök mintha megsokszorozták volna a népes társaságot. Hahahahahaha! - robbantak a nevetés petárdái. Nyársatnyelt úr díszes karosszékekben ült, előtte alacsony, márványtetejű,

kerek asztalka. Azon állt a malom. Folytatódott a bemutató: újabb és újabb kívánságok hangzottak el.

- Sok-sok gyümölcsöt ide! - kiáltotta Nyársatnyelt úr. A fővezír óvatosan a kezébe fogta a malmot. Egyet-kettőt fordított rajta. „Ssssrrr . . .” - surrogott a malom. Két leány - az egyik pirosba, a másik zöldbe öltözve - libbent ki belőle. Kezükből gyümölccsel megrakott tálcák. Megálltak a társaság közepén. Hamvas szilvák, zöldessárga körték, mézédés fügék, fanyar birsek, szegfűillatú piros almák... Volt eper, cseresznye, telt húsú ringló, mandula . . . Különböző éghajlatok, különböző évszakok gyümölcsei... Narancs és mandarin. Napsütésben nagyra nőtt citranci. Frissen, éretten szedett, nem raktárakban érlelt banán. A piros ruhás leány csupa nevetés volt, a zöld ruhás csupa báj.- Én körtét eszem - mondta Nyársatnyelt úr. Nagyot harapott a gyümölcsből.

A fővezír banánra vágott, abból evett. A vezírek almát, birset választottak. Fügét csipegettek az asszonyok.

Hersegett a körte Nyársatnyelt úr fogai között.

- Soha életemben nem ettem még ilyet! Ez a körte a körték királya! - áradozott.

A fővezír is kivett egy körtét.

- Valóban, szinte elolvad az ember szájában! - Soha ilyen illatosat nem ettem! - mondta az egyik vezír. Csodás hűvösség árad ebből az almából - szólalt meg a másik.

- Szeder- és borókaillata van ennek a banánnak - tódította a harmadik.

Nyársatnyelt úr összeütötte a tenyerét. - Serbetet! Most meg serbetet akarok!

A fővezír megforgatta a malmot. Surrogás. „Ssssrrr...” - kinyílt a malom. Ezúttal tűzszín ruhás lány lépett ki, kezében kancsóval, ibolyaszínűben a másik, csészével megrakott tálcákkal. Töltöttek, kínáltak mindenkinek. - Esküszöm, soha nem ittam ilyen serbetet! Olyan finom, hogy azt nem lehet elmondani - mondta Nyársatnyelt úr.

- Olyan az illata, mint az édesanyánké vagy mint a kedvesünké . . . - tette hozzá a fővezír. - Csodás, csodás! - áradoztak a vezírek. Nyársatnyelt úr megint összecsapta a tenyerét.

- Megéheztünk! Húsos palacsintát ide, sajtos pogácsát!

Forgott a malom. „Ssssrrr . . .” - kinyílt. Fiatal lányok jelentek meg, kínálták a palacsintát és a pogácsát. Hozták a vajban sült gyöngye báránypecsenyét, tarlókon hízott foglyok húsát. Finom illatok töltötték be a termet.

- Mi lehet ez, csirke vagy fogly? - kérdezte Nyársatnyelt úr.- Őszi fűvön nevelt bárány . . . - Rózsailatú piláf. Csodálatos!- Soha életemben nem ettem ennyi finomságot! Felfoghatatlan!

Egymás szavába vágtak, csettintgettek, csámcsogtak . . .

VIII.FEJEZET

FEHÉRSZAKÁLL KAKASA

Amíg bent még javában állt a vigasság, kint leszállt az éjszaka. A csillagok sziporkáztak, fénylett a hold udvara. A szegényes viskókban alvó parasztok tapasztalatai szerint ez azt jelenti, hogy már másnap beköszönhet a tél. A kicsiny házban a két öreg szemhunyas nélkül várta a reggelt. Az egész település és a többi falu is mind csöndbe merült. Nem hallatszott más, mint a patak kövekbe botló vizének halk locsogása. Aludtak a madarak, apró állatok, méhek és bogarak. Álomba merültek a százéves teknősök és

a máskor hangos békák. Aludtak a fák, a hatalmas sziklák, hegyek és völgyek, a síkságok és az árvák is.

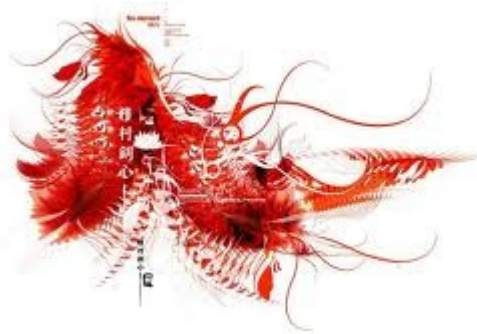
Egyszerre csak a két vak szomszédjának, Fehérszakállnak háza mellől éles hang törte meg az éjszaka csöndjét.

- Kukorikú! Kukorikú!

- Farkatollú kukorékol - mondta Emis. - Igen, ő az - hagyta helyben Memis. - Jaj, jaj, öreg Memis...! Bizony jaj, asszony...- Ha nem volnék világtalan . . . - Kukurikú! Kukurikú!

- Ha Tarkatollú nem kakas volna . . . - Ha Tarkatollú nem kakas volna . . .

- Milyen szépen kukorékol kora hajnalban! - Mégsem ébrednek álmukból a szomszédok...

- Jaj, öreg Memis, én jó uram . . .

- Elvágják a nyakát annak a kakasnak, amelyik korán kukorékol, tudod, ugye . . . Akárhogy is van, derék ember ez a Fehérszakáll, nem bántja és nem is engedi bántani Tarkatollút.

Egyik oldaláról a másikkra fordult ágyában Fehérszakáll. Hallgatta a patak hangját, hallgatta Tarkatollút. Újra és újra kukorékol a falu piros tarajú kakasa. verdesett a szárnyával. Fehérszakáll kikászálódott az ágyából, megvakarta a hasát, kiment, egyenesen a baromfiudvarhoz.

Kinyitotta az ajtaját:

- Énekelj csak! Kukorékolj teljes erődből! Hangod oszlassa el a sötétséget! De szépen szól az én kedves kis kakasom!

Bárcsak beszélni tudott volna Tarkatollú, hogy elmondhatta volna, amit érzett! Neki sem jött álom a szemére egész éjjel. Várta, hogy világosodjék, hogy tűnjenek föl végre a napfölkelte vöröslő fényei.

Amint földerengett a hajnal, kieresztette a hangját. A maga nyelvén ezt mondta:

- Emberek! Nem hallgathatok tovább! Pirkad már! Keljete föl! Gyerünk, emberek, fölkelni!

Fölszegte a fejét, újra és újra kukorékolt. Amint kinyitotta Fehérszakáll az ajtót, huss, kiröppent az udvar közepére. Csapkodott tarka szárnyával, és kukorékolt megállás, pihenés nélkül.

- Igazságtalanság történt! - zengett a környék a kukorékolásától.

- Hát ezt meg mi lelte? - csodálkozott Fehérszakáll.

Fölkeltek a vakok is.

- Valami történt ezzel a Tarkatollúval - mondogatták.

- Hess!! Ide figyelj, Tarkatollú! Mit kukorékolasz ilyen dühödten? Az embereknek akarsz valamit mondani? Mit jelent ez a kakasszó?

Tarkatollú megállás és pihenés nélkül kukorékolt, valamit mondott a maga nyelvén, Fehérszakáll azonban hogyan érthette volna meg?

- Figyelj, Tarkatollú! Nagyon bánt, ami tegnap történt. De semmit sem tehetek. Te meg mintha gúnyolódnál velem! Ne gyötörj még te is ezzel a kukorékolással! Azonnal elvágom a torkodat . . .

Emis néne szólt át a szomszédból:

- Ne bánts! Legalább a kakas szóljon, Fehérszakáll szomszéd! Hagyd, hadd énekeljen a Tarkatollú, ahogy neki jólesik!

- Hagyd kukorékolni - mondta a vak Memis is.- Biztosan lát valamit. Úgy kukorékol, mint egy veszett . . .

- Oka kell hogy legyen. Ok nélkül nem kukorékolna ennyire . . .

Tarkatollú megint fölszegte a fejét.

- Nyársatnyelt úr elvitette a vakok malmát. Ez igazságtalansáááág! - húzta el a kukorékolást.

Közben másutt is kinyíltak a baromfiudvarok kapui. Kijött a többi tyúk és kakas is. Tarkatollú odament a többiekhez. Verdesett a szárnyával.

- Ne mondjátok, hogy nem hallottátok! Égbekiáltó igazságtalanság történt! - kukorékolta.

Odasétált a bíró Bóbitása. - Milyen igazságtalanság? Micsoda igazságtalanság? - kérdezte fensőségesen.

- Nyársatnyelt úr elvitette a vakok malmát. Sírt, jajveszékelt a két szerencsétlen, az emberek meg egy szót se szóltak. A bíró se szólt egy árva szót sem. A tanács tagjai is hallgattak, mintha lakatot tettek volna a szájukra. A két szegény öreg csak sírt, csak jajgatott. Kimentek a sömlyékre. Égre emelt kézzel zokogtak, könyörögtek. Az egekből sem jött válasz. Ha az igazságtalanságot azonnal meg nem torolják, újabbak követik, Bóbitás! Ma a vakokat éri, holnap mindannyiunkat ! Ha a hatalmasok rákapnak az igazságtalanságra, szinte megvesznek tőle . . .

- Szépen beszélsz, jól forgatod a szavakat - mondta Bóbitás -, de nekünk mi közünk hozzá? Minket senki sem bántott. A vakok malmát vitték el. Ki vette el? Nyársatnyelt úr. Igen, ez igazságtalanság. De nem ellenünk. Az emberek ellen. Az ő dolguk, hogy szembeszálljanak vele. - Az emberek nem szálltak szembe . . .

- A többi nem vak, csináljanak valamit!

- Igazad van, de félnek! Nyársatnyelt úr megfélemlítette őket. Inába szállt a bátorsága valamennyinek. Egy szót se mertek szólani. Pedig nem kellene félniük. Ha együttesen emelnék föl a szavukat, Nyársatnyelt úr is meggondolná, mit csinál. A poroszlók, a fényes vezírek, kényes pasák kezdenének akkor reszketni. De nem tettek semmit. Hallgattak, mert féltek. A világ nemcsak az embereké, Bóbitás! Mindnyájunké! Helye van benne a rókának és a sakálnak is. Megvan a maga helye a sasnak, a sólyomnak és a bagolynak is. Nem szabad belenyugodnunk, hogy a világ rossz legyen! Gondold el, olyan ez, mint egy tűzvész. Most még kicsi, mint amikor szikra pattan a száraz tarlóra. De ha fúj a szél, a tűz növekedni és terjedni kezd, meggyullad az egész tábla, a szomszédos földek is, az aranyárga búzakévék, a magasra nőtt kukoricák, a rozs, az illatos kender, a fehér fejű gyapot és a zöld lóhere, a pirosuló eper és paradicsom . . . Minden megsemmisül. Az oltáshoz ma még elég, ha egy valaki feláldozza magát, holnap tízezer is kevés lesz. Az

emberek hallgatnak, de mi ne hallgassunk, Bóbitás! Gondolkodott a bíró kakasa.

- Belátom, igazad van. Úgy beszélsz, mintha tanult ember volnál. De van egy bökkenő! Nyársatnyelt úr úgy kiirtja a baromfinépet, hogy írmagja sem marad! - Nem lehet kiirtani a baromfinépet. Ha egy meghal, ezer lép a helyébe. Az a fontos, hogy összefogjunk. Menjünk ki a sömlyékre, beszéljük meg, s induljunk el együtt. Megtöltjük a palota előtti teret. Kukorékolunk éjjel-nappal. Nem félünk a hegyek rókáitól, a városok kutyáitól, nem félünk akkor se, ha az összes poroszlót ránk uszítják is! Ha elűznek itt, visszajövünk amott. Elhívjuk a tyúkokat és kakasokat a szomszéd falvakból is. Megszámlálhatatlanul sokan leszünk, mint a föld alól felszínre bújó fekete hangyák. Reszkessen a gonosz Nyársatnyelt úr!

- Ne haragudj, de rám ne számíts! Engem hagyj ki! - mondta Bóbitás. - Nem megyek, mert én a bíró kakasa vagyok. Nem mehetek. Az élete mindenkinek drága! És az én udvaromból senki sem mehet. Nekünk Nyársatnyelt úr pártján van a helyünk. Menj a többiekhez, azokat bolondítsd el!

- Nekem nem kellene elbolondított kakasok, tisztelt Drágaéletű úr! Azokat a tyúkokat és kakasokat várom, akik szívvel-lélekkel mellém állnak. Aki nem hisz, ne is jöjjön. Én megyek, ha egyedül kell is mennem. Egyikkel szelíden beszélt, másikkal vitatkozott. Mindenkit a sömlyékre hívott gyűlésbe. - Nyughass már, Tarkatollú! Vért szomjazol? - Mi dolgod van Nyársatnyelt úrral?

- Állj már meg! Aki nem ugrál, nem üti meg a bokáját!

-- Ha már elterjedt a tűzvész, nehéz megállítani, jól gondold meg!
- mondogatták.

Az emberek kinéztek a kapukon, aztán rászóltak a tyúkjaikra, kakasaikra:

- Hesss! Ne hallgassatok Tarkatollúra! El akar bolondítani benneteket! Ne hallgassatok rá! Gyerünk befelé! - hajtották befelé a baromfikat.

A tyúkok, kakasok maguk is húzódoztak:

- Mi közünk van hozzá? Mit érdekel minket az a malom? Túlságosan messzire mégy, Tarkatollú! Nyársatnyelt úr az ország ura. Elveszi a malmot, de nyáját ad, legelőt, földeket. Ne gondold, hogy annyira igazságtalan! Van odafönt isten, aki látja, mi történik a világban. Irgalmat tölt Nyársatnyelt úr szívébe. Majd valamelyikből. Az aztán biztosan szófogadó kakas lesz. Nem fog alkalmatlankodni, a falu közepére kiállni, Nyársatnyelt úr ellen szót emelni...

Jöttek-mentek, keresték mindenütt. Tarkatollú megbújt a rejtekhelyén. Elmúlt a délelőtt, a nap már delelőre hágott. Átfésülték az utakat és földeket, a mezsgyéket és patakokat, a rózsa és gránátalmakerteket, minden napos és árnyékos helyet. A csőszök felhúzták a ravaszt a puskájukon, hogy ha meglátják Tarkatollút, azonnal rálőhessenek.

- Egy ujjal sem nyúlhattok a kakasomhoz! - kiáltozta Fehérszakáll, de hiába. Megragadták, és elhurcolták onnan.

„Délre jár. Majd csak megéheznek és hazamennek” - gondolta Tarkatollú.

De bizony maradtak. Uzsonna idő tájt elsiettek, három őrszemet azonban hátrahagytak. Hamarosan visszatértek a többiek is, és folytatták a keresést. Tűvé tették az egész környéket, de sehol sem találták Tarkatollút.

- Hova lett az ,az istenverte kakas? - tanakodtak.

A sűrű kenderben egyik sem vette észre Tarkatollút. Mire beesteledett, elszállt minden reményük.

- Nem kicsúszott a kezünk közül ? De hogyan csinálta? Talán bizony láthatatlanná vált? A földbe bújt vagy az égbe? Bottal üthetjük már a nyomát. Menjünk haza! Jegyzőkönyvet veszünk föl. Pecsétet is teszünk rá. Ha jönnek Nyársatnyelt úr emberei, megmutatjuk. Mi igazán el akartuk fogni, de nem sikerült. Megmondjuk: olyan átkozottul makacs teremtés, hogy nem bírtunk vele . . .

Csöndben lapult Tarkatollú, csak okos szeme csillogott az elfojtott kuncogástól. Amikor leszállt az este, óvatos léptekkel útnak indult. Ment, mendegélt a sötétben.

IX. FEJEZET

A VÖLGYI RÓKA

Kővel, porral, vízzel, sárral nem törődött, csak ment Tarkatollú. Hosszú volt az út. Sziklás, meredek úton kapaszkodott föl. Egy domb tetejére érkezett. A túloldalon akkor kelt föl a hold. Kerek volt, akár egy aranyló búzával teli szérús kert. Holdfény öntötte le a tájat. Fekete sziklák sorakoztak az egyik oldalon, tüskés bozót és sűrű tölgyes borította a másikat.

A sziklák közül fölbukkant egy nagy bajuszú róka. Egy szempillantás alatt Tarkatollú előtt termett. Nem volt menekvés se jobbra, se balra.

„Látod, Tarkatollú - mondta magamagának -, megszabadultál az egész falutanácstól, a bírótól és a csőszöktől, most meg egy szál róka elvágja az utadat. Véged van, ha ezer lelked volna, akkor is. Látod, Tarkatollú?" A szíve a torkában dobogott.

„Ne add meg magad akkor se! Egy róka zárja el az utadat. A rókák ravaszak. Gondolkozz hidegvérrel, te is légy oly ravasz, mint a róka. Nyisd ki jól a szemed, és vigyázz nagyon! Ne fuss előle, inkább próbáld őt is a magad pártjára fordítani! Többet ésszel, mint erővel, nem igaz?!" - biztatta magát.

- Ohó! Ohó! Napok óta éhes vagyok! Ez bizony meglátszott a rókán.

- Ohó! Ohó! Napok óta enivalót keresek! Nem volt idő, gyorsan ki kellett valamit találnia.

- Gyere csak ide, feküdj le, és nyújtsd szépen a nyakadat!

„A félelem nem ér semmit" - gondolta Tarkatollú, hangosan pedig így szólt:

- Hohó! Szóval napok óta éhes vagy? Szóval csak ennyi a bajod? Hát csak az evésen jár az eszed? Nincs más gondod, mint a hasad? - Nincs más gondom, mert éhes vagyok!

- Nagyon fontos dologban járok. Dolgom van, róka úr! - mondta elszántan Tarkatollú. - Éjszaka van. Már rég a baromfiólban volna a helyem. Kényelmesen elvackolódva, édesdeden alhatnék. De óriási igazságtalanság történt. Az igazságtalanságot helyre kell hozni. Vagy nekem, vagy neked, vagy valaki másnak. Nyársatnyelt úr irgalmatlanul elvitette a falunkból két világtalan ember mindenjáró malmocskáját. Az igazságtalanságok, ha nem fékezzük meg őket, amíg kicsik, nőnek, terjeszkednek. Ezt meg kell előzni. A tüzet is addig kell eloltani, amíg kicsi!

- Ohó! Éhes vagyok! Napok óta nem ettem! - Jó, jó, róka úr, megértelek. De te okos vagy! Ne egyél meg! Hadd végezzem el, amit magamra vállaltam. Vissza kell szerezni a malmot. Nekem, vagy neked, el kell intéznünk! - Rendben van, akkor először megeszlek, ohó, aztán elmegyek, ohó, és visszaszerzem a malmot . . . ohó . . .

Látta Tarkatollú, hogy csapdába esett.

- Ohó . . . Igen, először megeszlek, megerősödöm, aztán elmegyek Nyársatnyelt úr palotájába, s erővel is megszerzem a malmot. Tudod te . . . ohó . . . hogy milyen ravasz és ügyes vagyok?

- Haha! Hogyne tudnám, milyen ravasz és ügyes vagy! De neked is tudnod kell, hogy Nyársatnyelt úr milyen erős. Egész hadserege van, minden katonájának olajozott puskája, élesre fent kardja. Poroszlói lovon járnak. Te egymagad nem szállhatsz vele szembe. Én se egymagamban. Támaszra, segítségre van szükségünk. Könyörögtem a tyúkoknak és kakasoknak, rimáncodtam az embereknek, imádkoztam az éghez. „Fogjunk össze, mentsük meg az öregek malmát, fojtsuk el csírájában az igazságtalanságot!”, kértem, de senki nem állt mellém. Még engem is el akartak gáncsolni. Utamat állták. Egész nap a kender között rejtőztem. Te eszes vagy, használd hát az eszedet! Segíts nekem! Fogjunk össze! Keressünk még segítséget, és úgy álljunk Nyársatnyelt úr elé! Fügét mutatott a róka.

- Még a végén meggyőznél! De csak lassan a testtel! Napok óta nem eszem. Éhesen semmit sem lehet csinálni. Mindenekelőtt meg kell töltenem a hasamat. Ha akadna valami más ennivaló, nem ennék meg téged. Találj valami harapnivalót, és akkor - nem bánom - eleresztelek, szerezd vissza a malmot. Sőt elmegyek veled én is a palotába. Rajta, adj valamit ennem!

- Hány napja nem eszel, róka úr?

- Nagyon régóta, három vagy négy napja is van már . . .

- Három vagy négy nap az nem is kevés. Mégse haltál bele. Közel van a palota, fél napig már csak kibírod. Visszaszerezzük a malmot, aztán ehetsz, amennyi csak beléd fér. Tudod, milyen ügyes a mindenjáró malmocska?

- Hallottam már róla. Hogy még sült húst is hoz, pecsenyét, nyársonsültet, pörköltöt, porhanyós borjúhúst, tojást . . .

- Sovány falat vagyok én ezekhez képest. Segíts most nekem, én meg majd beszélek az öregekkel. Akkor mehetsz el hozzájuk, amikor csak akarsz. A legfinomabb falatokkal fognak traktálni téged és egész nemzetségedet.

- Összefut a szájamban a nyál . . . De te eljövendő ételekről beszélsz itt nekem, magad pedig el akarsz menni. Napok óta

gyötör az éhség. Tudod te is, jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok...

Jól jött ez a vita Tarkatollúnak. Ha még egy kicsit tovább beszélhet, talán sikerül meggyőznie a rókát.

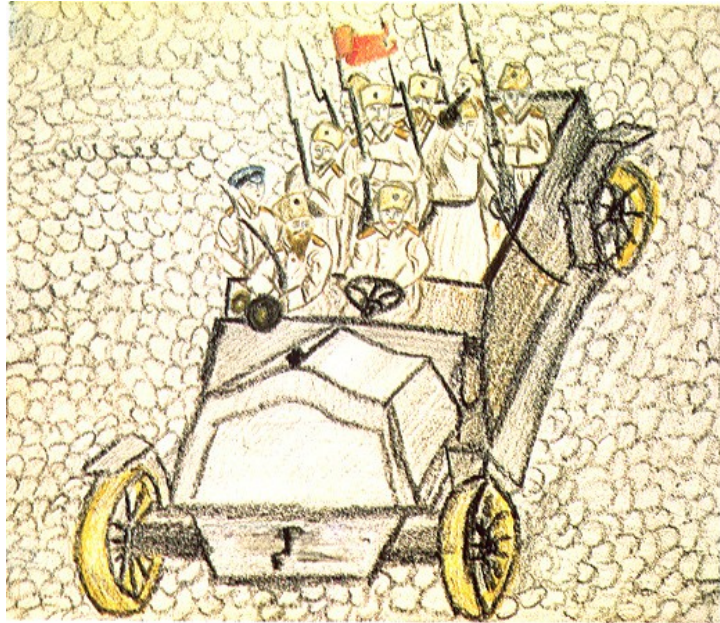
- Azelőtt soha nem gyötört az éhség? Először fordul elő veled? Ha ma jól laksz is, holnap vagy holnapután nem fogsz újra éhkoppon maradni? Azt hiszed, hogy majd mindig utadba kerül egy Tarkatollú? Lásd, a malom örökös jóllakottságot jelentene számodra...

- Örökös jóllakottság! Az csak álom! Én most rögtön akarok enni!

- Jaj, jaj! Én eddig azt hittem, hogy te okos vagy. Most meg el akarod játszani a szerencsédet . . .

Így folyt a vita de végül is ráállt a róka az egyezségegre. A kakas szárnyát csattogtatva belekukorékolt az éjszakába. A róka éles hangja megreszkettette a sziklákat.

- Eddig rendben is volnánk - fordult Tarkatollúhoz -, de hogy menjek én veled? Utunkat állják Nyársatnyelt úr emberei, mielőtt a palotába érnénk. Te talán el tudsz repülni, de engem biztosan elkapnak . . . - Törjük a fejünket. Majd csak kisütünk valamit.

gyermekrajz a 1917-es forradalomról

- Mit tehetnék? Én elég agyafúrt vagyok, de semmi nem jut az eszembe. Süss ki te valamit! - Nyakig benne vagyunk a pácban. De aki bajban van, az kénytelen valamit kitalálni, nem igaz?

- Ha így van, találj ki valamit!

- Kitátom a számat, te pedig besétálsz. Így megyünk együtt. Így azt is láthatod, mennyire megbízom benned.

- Megszégyenítesz, Tarkatollú! Sohase hittem volna, hogy egy kakas ilyen bátor lehet. Ráadásul még egy rókában is megbízik. Tátsd ki gyorsan a csőröd!

Úgy is tett a kakas. A róka besétált a begyébe. A kakas megrázta magát. Valamivel nagyobb lett, mint volt. Újra útnak indult.

Megint köves, vizes, sáros helyeken vitt az útja. Akárhogy is, mégiscsak kakas léptekkel haladt. Messze volt a főváros. Csak ment és ment. Átkelt egy patakon. Fölkapaszkodott egy dombra. Aztán újra egy elhagyatott patak partjára ért. Csak a békák kuruttyolása hallatszott. A jegenyék

zölden bólogattak a holdfényben. Álomba merültek a vadrózsabokrok, aludt a konkoly, a libatop és a kutyatej is. A határtalanul magas égbolt mélykék végtelenjén csillagok szikráztak. Ki tudná megszámolni, hány csillag szóródott szét a Tejúton végestelen-végig? . . .

X. FEJEZET

A HEGYI FARKAS

Egy farkas ereszkedett le a hegyekből a patakhoz, ivott, s megállt egy hatalmas platánfa alatt. Éhes volt. Hogy az éhségről elterelje a figyelmét, az utat bámulta. Meglátta a peckesen lépegető kakast.

Elébe toppant.

- Állj ! Megállj ! A Napok óta éhezem!

- Na tessék! - morogta maga elé Tarkatollú. -Hiába szabadultam meg a rókától?! Most meg ez a lapátfogú, korgó gyomrú, hatalmas farkas áll az utamba!`? Ebből mássz ki, ha tudsz, Tarkatollú! -

- Napok óta éhezem, megértetted?! Gyönyörű, mondhatom! Szóval neked is ez a bajod!

„ KÖRÖZVE „

- Az éhség a bajom, igen! Megeszlek! Látom, jó húsban vagy!

- Abból pedig nem eszel ! Tudod, milyen kakas vagyok én? Hogy miért indultam útnak, hova megyek éjnek évadján?

- Mit törődöm én azzal ?! Napok óta gyötör az éhség, megeszem, akármi kerül is az utamba. Ha nem eszem, éhen halok. Így aztán egy csöppet sem érdekel, hogy ki vagy, és hová mész. Nem vagyok én szent, hogy a mások javát nézzem. Farkas vagyok, és csak magammal törődöm!

- Hát ez aztán igazán gyönyörű! Micsoda önzés! De akármilyen önző vagy, akkor is elmondom. Neked is van szíved, neked is van eszed, igaz? Meg fogod érteni te is, ahogy mások is megértették . . .

- Elég legyen a locsogásból! Mondom, hogy éhes vagyok!

- Rendben van, megeszel. De előbb hadd beszéljek. Hallgass meg, aztán megehetsz. Fontos dologban járok. Valakinek el kell intéznie. Vagy nekem, vagy neked. Nagy igazságtalanság történt. Nyársatnyelt úr elvitette a falunkból két vak ember mindenjáró malmocskáját. Ott maradt tehetetlenül a két szerencsétlen. El kell menni, és vissza kell szerezni a malmot.

- Vigye vissza a malmot, aki akarja. A szavaiddal én nem lakom jól!

Fogyatkozó reménnyel folytatta a kakas:

- Kérlek, hallgass meg! Nem éred föl ésszel, hogy ez mennyire fontos!? Futottam az emberekhez, de senki sem hallgatott rám. A tyúkok és kakasok sem. Még az ég sem. Egyedül kellett útra kelnem. Egy rókával találkoztam. Ő is, akárcsak te, napok óta éhezett. Messziről látszott rajta. Megmagyaráztam neki mindent, és a végén elállt attól, hogy megegyen. Sőt ennél is tovább ment: szövetséget kötött velem. Összefogtunk, hogy visszaszerezzük a malmot Nyársatnyelt úrtól. Te meg csak azt hajtogatod: „Éhes vagyok, megeszlek!” Hagyd már azt az éhséget! Ha már napok óta éhezelsz, és mégse haltál bele., egy fél napot még ki fogsz bírni. A farkas fület mutatott.

- Csak nem gondolod, hogy meggyőztél ? Nem fogsz az orromnál fogva vezetni! Azt mondod, a róka szövetséget kötött veled. Hát akkor hol van? Még a farka csücskét vagy az orra hegyét sem látom

Hiába szabadultam meg a rókától ? ! Most meg ez a lapátfogú, korgó gyomrú, hatalmas farkas áll az utamba! A kakas verdesett a szárnyával. Egy kicsit közelebb lépett a farkashoz. - Soha nem gondoltam volna, hogy ilyen okosak a farkasok! Szívből gratulálok! Látni akarod, hogy elhidd ? Megmutatni nehéz, de megmondom, hol van. A begyemben.- A begyedben? - Igen, ott.- Ugyan már! Hogy férne be a róka a begyedbe!?

- Azt hiszed, nem fér bele? Ha mindketten akarjuk, elfér benne. Ha akarod, te is beleférsz.

- Beszélj csak, beszélj ! De ne feledd, hogy a hegyi farkassal beszélsz! Havas hegyek farkasával ! Azt hiszed, szopós vagyok én !? Ha a begyedben van, mutasd meg! Nem hiszem, amíg a saját szememmel nem látom!

- Nem is tudom, mit csináljak veled. Megmutatom hát. Te pedig leteszel arról, hogy megegyél, jó ? Csatlakozol hozzánk.

Lehunyta a szemét, hosszan gondolkodott a farkas.

- Olyan éhes vagyok! Mit tegyek? Ha nincs benne a róka, rögtön bekaplak. Rendben van? - Rendben van! Egyél ! Jó étvágyat kívánok ! - kuncogott a kakas. - Hát akkor tátsd ki a csőröd! Úgyis meghalok az éhségtől . . .

- És mi lesz, ha nem tartod meg a szavad? - Ha szavamot adom, állom. Ha megszegném az ígéretemet, legyek utolsó, a legeslegutolsó farkas a világon.

A kakas kitátotta a csőrét.

- Gyere, nézd meg! - mondta csöndesen. - Itt a róka. A farka csücskét kérdezted - itt a farka; a füle hegyét kérdezted - itt a füle.

Nézte, nézte a farkas, nem akart hinni a szemének. Talán egy döglött rókát talált a kakas, azt gyúrte le a hasába, így akarja őt becsapni?

- Ne akarj becsapni! Döglött rókára hasonlít ez inkább . . .

- Micsoda ártatlanság! Olyan ártatlan volnál, mint egy ma született bárány!? Hát hogy csaphatnálak én be? Ha hazudnék, azonnal kiderülne. Itt állok előtted egy karnyújtásnyira. Kérdezd meg a rókát: Élsz-e, halsz-e, testvér? Ha kiderül, hogy hazudtam, még jobban fogsz rám haragudni. És akkor nem volna menekvés.

Hogy hazudnék ilyen helyzetben? Hinned kell! De ha nem hiszel, itt a róka, kérdezd csak meg, majd ő megmondja. Elég hosszú ideje győzködjük már itt egymást. Sok időt elvesztegettünk, indulnunk kellene mielőbb . . .

- Lásd, olyan határozottan beszélsz, hogy az az érzésem támad, hogy nem hazudsz, hanem igazat szólsz. Már-már hiszek neked. Aztán meg azt gondolom, ez mégiscsak lehetetlen! Kitaláltál egy szép kerek mesét. Nem vezett el a vakok malma, és nincs is semmiféle Nyársatnyelt úr. Biztosan összekülönböztél az otthoniakkal, aztán világgá szaladtál. Ki akarod várni, amíg elcsitulnak a hullámok. Nem is a fővárosba igyekszel. Nincs is eleven róka a hasadban . . .

Megrázta magát a róka. Kitört belőle a nevetés.

- Hallgatom a vitákat az elejétől fogva. Egyikötöknek jobban vág az esze, mint a másiknak. A kakas ki akar téged hozni a béketúrésból, mintha azt akarná, hogy kijöjj a sodrodból. Te meg mindenbe belekötsz. Honnan vettétek ezt az agyafúrtságot, barátaim? Mire jó ez a szócséplés? Csak az időt vesztegetjük. Csináljunk már végre valamit! Ha akarsz, gyere velünk, farkas úr! De ha nem akarsz, kakas barátomhoz akkor sem nyúlhatsz egy ujjal sem! Előbb nekem lett volna jogom arra, hogy megegyem. Ha én nem ettem meg, te sem ehetsz belőle! - Ne, te ne! - csattant föl a farkas.

- Rám akarsz ijeszteni? Nem ülök föl az üres fecsegéseknek. Nagyon csalódtok mindketten, ha azt hiszitek, hogy meg tudtok ijeszteni, és a szándékotól el tudtok téríteni. Nem tudtok ti nekem ártani ! Szépen beszéljetek velem, ha jót akartok! Ha azt akarjátok, hogy veletek menjek, beszéljetek értelmesen! Mondom, hogy napok óta kínoz az éhség. Az éhes farkas pedig nem néz sem embert, sem istent. Megeszi a kakast is meg a rókát is . . .

- Nem úgy van az! - felelte a róka. - Te esel abba a hibába, amivel minket vádolsz. Te akarsz ránk ijeszteni. Ez nem szép tőled! Verd ki a fejedből, hogy minket megeszel! Ha megennél is, holnapra úgyis megéheznél. És

rádásul ott van a vakok malma. Akár farkas vagy, akár róka, segítened kell a másikon!

- Na jó - adta meg magát a farkas -, elfogadom. Fogjunk össze, menjünk együtt ! De van itt egy bökkenő. Elindulunk hárman, aztán, mielőtt célhoz érnének, szembe találjuk magunkat Nyársatnyelt úr embereivel. Bummm . . . lelőnek mindannyiunkat. Kutyáknak vetnek bennünket.

- Mit tegyünk? - gondolkodott Tarkatollú. -Tégy te is úgy, mint a róka. Sétálj be a begyembe!

- Szűk a hely, hogy férjek be?

- Sok jó ember kis helyen is elfér, azt mondják. Kicsit vitatkoztak még, azután megegyeztek. - Rendben van - mondta a farkas.
- Jól van - mondta a róka.

A kakas kitátotta a csőrét, a farkas pedig besétált.

- Aztán jól viselkedjete ott bent, nehogy megegyétek egymást! - mondta a kakas. - Inkább Nyársatnyelt úr embereit egyétek majd . . .

- Megférünk - mondta a farkas. - A fővárosig, ugye? Rá se nézünk egymásra . . . Tarkatollú becsukta a csőrét. Lassú léptekkel továbbindult. Széles sikságra ért. A telihold felhők közül világított. Hajnalodott.

XI. FEJEZET

A NAGY FOLYÓ

Ezer szépségbe öltözött a természet. Korán ébredő madarak és pettyes hátú bogarak hangjai töltötték be a vidéket. A sakálok üvöltve kóboroltak a környéken. Gyenge szellő fújdogált. Megremegtek a sárga bimbójú virágok. Akár a tengeren, hullámok futottak át a búzatáblák tetején. Ment, mendegélt a kakas.

Egyszerre csak egy folyó partjára ért. Széles volt a folyó medre, a vize csillámlott. Kényelmesen kanyarogva, kettéosztotta a síkságot. A kakas egy kis dombról alaposan körülnézett, de látta, hogy nem tud ezen a nagy vízen átkelni.

„Olyan nehéz a terhem! Hogy jussak át a túlsó partra?” - gondolta.

Sokáig nézte a vizet a dombról.

„Átúszni nem tudok. Át se tudom repülni. Ugorni se tudok ekkorát. Most mit csináljak?” Hangtalanul folyt a folyó. A kakas megindult a parton fölfelé. Gondolta, majd csak talál egy keskenyebb helyet, ahol megpróbálhat átugorni. Jó darabig ment már, amikor egy hidat pillantott meg. Hosszú híd volt, faragott kőpillérekkel. Régen élt királyok, szultánok építettek ilyeneket. Tevekaravánok járhattak rajta. Szép volt a híd, bizonyára a leghíresebb mesterek készítették annak idején.

Örömmel igyekezett a híd felé. Milyen jó, hogy átjuthat! A folyó hangtalanul folyt, csak néha-néha hallatszott egy-egy apró csobbanás. Szedte a lábát a kakas a hajnali hűvösségben, de mielőtt a híhoz érhetett volna, a folyó fölemelte a hangját.

- Te eleven teremtmény, állj csak meg! Minden évben áldozatul szedek két-három lelket, de idén még senkit sem nyeltem el. Hónapok óta éhezem! Jó nekem a kakas is. Ráadásul jól táplálnak látszol. Én mindenesetre elnyellek . . .

Szomorúan tárta szét a szárnyát, mélyet sóhajtott Tarkatollú.

- Mindnek csak egy a gondja: enni, enni. Mindegyik az utamat állja! - Újra nagyot sóhajtott. - Miért akarja fölfalni, elnyelni mindegyik, akit csak lát?

- Hahahaha! - nevetett a folyó. - Mondom, hogy hónapok óta nem ettem. Persze hogy elkaplak és elnyellek. Mit csodálkozol azon, hogy aki éhes, meg akarja a hasát tölteni? Ne beszélj annyit! Gyere inkább közelebb!

- Na tessék! - mondta Tarkatollú. - Most aztán vitázhatom ezzel is. Ennek is töviről hegyire el kell mindent magyarázni.

Egy sóhajtással megint széttárta a szárnyát. Összeszedte az eszét és maradék türelmét.

- Céлом van ezzel az úttal. Nem magam miatt, hanem két vak öregember érdekében indultam el. De végül is minden állatnak és embernek, vizeknek és fáknak haszna lesz belőle. Biztosan hallottál már Nyársatnyelt úrról. Elvitette a falunkból a két vak öreg mindenjáró malmocskáját. Az emberek nem törődtek vele. A tyúkok és a kakasok sem. Könyörögtek az égnek, de az se hallgatta meg őket. Száz szónak is egy a vége, kedves barátom: egyedül vágtam neki az útnak. Egyedül azonban mire juthatunk? De te is tudod: sok lúd disznót győz. Először a rókával találkoztam, azt is meggyőztem, azután a farkassal, és ő is csatlakozott. Aztán te következted. Azt mondod: „Elnyellek!” Ehelyett csatlakozz te is hozzánk! Én csak egy falatnyi vagyok, a fél fogadra se lennék elég. Fogjunk inkább össze, mentsük meg a malmot, akadályozzuk meg egy rút igazságtalanságot! Ha nem gátoljuk meg, továbbterjed! Ha elkapatják Nyársatnyelt urat, kénye-kedve szerint fog mindig cselekedni. A nöttön-növekedő igazságtalanság föléget, kiszárít téged is, az apró bogarakat, farkast, madarat, vetést és füvet is . . . Hallgatta a folyó a kakast.

- Szóval csatlakoztak hozzád. Bizonyára másik úton mentek. Én meg merre menjek? - kérdezte aztán. - Elzárják az utat előttem, mielőtt odaérnék. Kiszáradt földekre terelnek, és én fölszívódom. Vagy a tűző napon várakoztatnak, és a végén elpárologok. . .

- Köszönöm, kedves folyó barátom! Nem kellett veled fáradoznom. Hallottam is róla, hogy milyen bölcs és megfontolt vagy. A róka és a farkas sem ment más úton. Itt van mind a kettő a begyemben. Kinyitom, te is beférsz még...

- Hahahaha, hihihih! - nevetett a folyó. - Hagyd el . . . Mi vagy te, óriás? Hogy férne be a róka, a farkas meg még egy nagy folyó is a te aprócska begyedbe?

- Nincs ezen mit magyarázni. Soha nem szerepeltél még mesében? Ha van szíved, elférsz. Egy kicsit összehúzod magad. Kevés helyem

van, de a szívem tágas. Csak arra kérlek, ha benn vagy, maradj nyugodtan, ne hánykolódj jobbra-balra!

Kitátotta a csőrét. - Parancsolj! - mondta a folyónak. A folyó szépen behömpölygött a kakas begyébe. A kakas átkelt a folyómedren. Nem volt már hídra szüksége.

Ment, ment, mendegélt, hegyen völgyön, sík vidéken. Egészen elnehezedett. Fáradt volt nagyon, a szeme se csillogott már. A zöld füvek és levelek belenyomodtak lépései alatt a fekete földbe. Meg is izzadt alaposan. Nem volt könnyű a begyében cipelni a nagy folyó minden vizét.

XII. FEJEZET

A FŐVÁROS KÖZEPÉN

Megérkezett a kakas a fővárosba. Világosodott. Megállt egy kicsit a város bejáratánál, megpihent a fal tövében. A folyó kotyogott, a róka mocorgott, a farkas morgott.

- Maradjatok nyugodtan ! Még nem érkeztünk meg ! - kiabálta Tarkatollú.

Nem pihent túl sokat, de több lustálkodást nem engedélyezhetett magának. Óvatosan lépegetett. Mintha fölsikálták volna, olyanok voltak az utcák, különösen a város közepe felé közeledve ragyogott minden a tisztaságtól. Akár enni lehetett volna a földről... Ment a nagy hasú kakas, mint egy magányos vándor, hangtalanul. Mintha valami távoli országból, a messzi Afrikából vagy talán Anatólia magas fennsíkjaíról vetődött volna oda. Tarka szárnyú, vörös begyű, nagyhangú kakas volt. De egyelőre hang nélkül lépegetett.

A főváros közepében, egy nagy kertben állt Nyársatnyelt úr palotája. Mindenféle fák, virágok, pázsit. A gránátalmafák zöld levelei közül piros virágok kandikáltak elő. Mézédés körték, hamvas ringlók kellették magukat, a cseresznyék úgy ringtak az ágakon, mint tavaszi ünnepeken piros fülbevalók a lányok fülében. Mustízú szeder, mosolygó alma, büszke hortenziák . . . A kakas a palota főbejáratához vezető, márványkővel kirakott, széles úthoz érkezett. Poroszlók zárták el az útját. Egymástól négyj-öt lépésnyi távolságban álltak, puskáik, szuronyaik ragyogtak a nap fényében. Tarkatollú csak ment, mintha észre sem vette volna őket.

- Hé, te! Állj csak meg! - förmedt rá az első poroszló. Forrt benne a mérég. - Azt mondom, állj meg, nem hallod ?!

- Hallom, ne kiabálj! Szétszakad a dobhártyám !

- Oda nézz, a tökmag! És még a szája is jár! - Mi van abban? Te is szóltál, én is szóltam . . . - Hagyd már abba! Mondd meg, mi járatban vagy!

- Nyársatnyelt úrhoz megyek . . . - Ki megy Nyársatnyelt úrhoz? - Én.

- Teee? - Igen, nekem. - Ide figyelj, te! Szedd a sátorfádat, és tűnj el, de gyorsan!

Nem mozdult Tarkatollú. A poroszlókat ette a méreg.

Egy villámgyors mozdulattal megpróbált átjutni a sorfalon. De a lehetetlenre vállalkozott. Ha egy poroszló el is szalasztja, elkapja a másik. Csípett és karmolt, szárnyával csapkodott, tíz lépés után mégiscsak elfogták a poroszlók. Megragadták és kidobták. Elterült szegény a tér közepén.

- Akkor is bemegyek! Be fogok jutni, meglátjátok!

- Elhallgass már, nem megmondtuk?! Örülj, hogy futni hagyunk! Megkapod majd másutt a jól megérdemelt büntetésedet . . .

- Ti érdemelnétek! Eresszetek Nyársatnyelt úr elé! Mondanivalóm van a számára.

- Tágulj innen! Amíg mi vagyunk itt, be nem jutsz. Verd ki a fejedből !

gyermekrajz a 1917-es forradalomról

Fel-alá járt Tarkatollú. Törte a fejét, hogy mit csináljon. Nézte Nyársatnyelt úr fehér márványpalotáját. Ablakain fényt szikrázott a nap.

Előtte pázsit, virágok. Az erkélyeken napernyők. A tetőn csillogtak a piros cserepek.

A főkapu - ahol a poroszlók föltartóztatták - és a palota között kétszáz méternyi a távolság. Öt-hat röppenéssel odaérhetne, de minden lépésnél két-két poroszló állt. Ezek ugyan be nem eresztik!

„Majd kukorékolok!” - villant az agyába. - Hej, Nyársatnyelt úúúúúr ! Nyársatnyelt úúúúúúúúúr! - kukorékolta szinte magánkívül. - Elvitetted a falunkból a vakok malmát, ott maradtak támasz nélkül, ne csináld ezt, add a malmot visszaaaaa, add visszaaaa, add visszaaa, Nyársatnyelt úúúúúr!

Kukorékolva sétált le-föl a téren. Mérgelődtek a poroszlók, de az őrhelyüket nem hagyhatták el. Csodálkozva álltak meg a járókelők is.

- Nézzétek ezt a tökmagot! Nyársatnyelt úrral akar beszélni ! Hát nem nevetséges ? - mondogatták.

- Hej, Nyársatnyelt úúúúúr!

Nyársatnyelt úr ült a palota erkélyén, egy szőnyegekkel, selyemmel borított díványon. A szolgálólányok tálcát tettek elé.

- Nem kell ! - tolta félre. - Hozzátok ide a malmot !

Háromszáz leány közül választották ki a két szolgálót. Szépek voltak, akár a tündérek. Szaladtak, hozták a malmot.

- Forgassátok meg, jöjjön a kávé !

A zöld szemű lány megforgatta. „Ssssrrr . . .” - surrogott a malom. Tálca, a tálcán kávésbrik, kávésfindzsa . . . A fekete szemöldökű, aranyszőke leány kitöltötte a findzsába a kávét, mély meghajlással nyújtotta a tálcát Nyársatnyelt úrnak.

- Parancsoljon, uram, a kávéja... Nyársatnyelt úr kortyolt a kávéból. – Hej , Nyársatnyelt úúúúúúúú !

A tér közepe felől hangzott az éles hang. Megint egy korty. Megint a hang: „Nyársatnyelt úúúúúúúú! A vakok malmát add visszaaaa !” Nyársatnyelt úr nem akart hinni a fülének. - A malmot add visszaaaa!

Nem lehetett félreértés, mégiscsak jól hallotta. - „Add vissza!” - mondta a hang.

- Ki ez a megháborodott?

A lányok szó nélkül néztek össze.

- Hallottátok ti is? Azt mondta, ugye, hogy add vissza? Ki lehet vajon? Olyan a hangja, mint egy kakasé, nem? Igen, igen, kakasszó volt! Na, megállj csak! Jaj neked, te arcátlan kakas!

- Hej, Nyársatnyelt úúúúúúúú! Nem engednek a színed elé! Add vissza a malmot ! Nagyon sokba fog ez neked kerülni ! Nem engednek be hozzád ! Ha férfi vagy, bocsáss magad elé, Nyársatnyelt úúúúúúúú!

- Halljátok, ugye`?

- Húha! - mondták a lányok.

Nyársatnyelt úr nem tudott elviselni semmiféle ellenkezést. Ha ellentmondtak neki, olyan méregbe gurult, hogy megmarta mindenkit, aki

csak a szeme elé került, s elagyabugyáltatta azt is, aki a háta mögé bújt. Ezért félték és reszkettek a lányok.

- Halljuk, uram, egy fékevesztett kakas . . .

- Fékevesztett, arcátlan! Szóljatok, hogy hozzák ide elem! Ne kukorékoljon ott a tér közepén! Még azt hiszik az emberek, hogy lázadás ütötte föl a fejét . . .

A belügyekkel foglalkozó vezír máris rohant ki a szobájából, ledübörgött a lépcsőkön, és nagy hangon kiadta a parancsot a poroszlók kapitányának:

- Hozzátok be azt a . . . !

Futott a kapitány a paranccsal a kapuhoz. Kiadta a parancsot a poroszlóknak. Rohantak a poroszlók. Ahogy a váltófutók adják kézről kézre a botot, úgy vitték, adták tovább a hírt egymásnak. Odaértek pillanatok alatt a tér közepén sétálgató kakashoz.

- Hé, te, gyere már, Nyársatnyelt úr hívat! A fej beszél a lábbal, ehhez mit szólsz!? Na, gyerünk!

- Valami nem stimmel ! Én nem „láb”, hanem kakas vagyok. Pereskednivalóm van. El kell neki mondanom, hogy nagy igazságtalanság történt. Helyre kell hoznia . . .

- Menj csak, menj ! Túl sokat jártatod a szájad ! Sok olyat láttunk már itt, mint te. Nagy mellényük volt, amikor bementek, aztán egészen kisfiúk lettek, mire kijöttek. Sokan a fejüket is otthagyták. Hiábavaló Nyársatnyelt úr előtt igazságtalanságról beszélni. Mert mindig az az igazság, amit az erősebb mond. És Nyársatnyelt úrnál ki lehetne erősebb? Bajnokok, hősök jöttek ide, rókánál ravaszabbak, farkasnál bátrabbak, nagy vizeknél erősebbek, de, mint ahogy mondtam, mind beadta a derekát. Nyársatnyelt úr ilyen. Ezt látta az apjától, a

nagyapjától. Az ő hagyományait követi az uralkodásban. Erővel, erőszakkal tartja fenn a hatalmát . . .

XIII. FEJEZET

A PALOTA ERKÉLYE

Elöl ment a poroszló, kétlépcsnyire a nyomában Tarkatollúval. A poroszló megszokta, hogy sokat beszéljen, hogy tanácsokat osztogasson. Mondta, ami az eszébe jutott, azzal se törődött, hogy hallgatják-e vagy sem. Tarkatollú követte, és mintha figyelt is volna rá.

A palota lépcsőjéhez érkeztek. Ragyogott minden a tisztaságtól. A poroszló előrement, kinyitotta a kaput. A kakas is belépett utána. Újabb lépcsőkön mentek föl. A fényes bükkfa padlót puha szőnyegek borították. A levegőben rózsailat. Tarkatollú követte a poroszlót. Végigmentek egy folyosón, egy termen. Az egyik falitükörben megpillantotta magát. Alig ismert önmagára. De arra nem volt ideje, hogy alaposan szemügyre vegye a tükörképét. Mielőbb Nyársatnyelt úr elé kell jutnia, s számon kell kérnie tőle a malmot. Az erkély ajtajához érve, bekopogott a poroszló. Mélyen meghajolt. - Elhoztam, uram, a kakast! - mondta, és kihátrált az erkélyről. Ugyanakkor egy kicsit előbbre lökte Tarkatollút. Megállt a kakas, egyenesen. Fekete szemöldöke alól szúrós pillantást vetett rá Nyársatnyelt úr. Tarkatollú igyekezett ugyanolyan keményen nézni .- Te énekeltél olyan élesen ott a tér közepén? - Én voltam. De nem lázadás volt az énekem. Szépen szóltam, értelmesen. Azt énekeltem: „Elvitetted a falunkból a vakok malmát. Add vissza!" A poroszlóid elzárták az utamat. Azt énekeltem: „Eressz magad elé! Engedd, hogy beszélhessünk egymással, add vissza a malmot!" . . .

- Csak nem?! Komolyan beszélsz? - kérdezte Nyársatnyelt úr nevetve.

- Ne gúnyolódj ! Komoly dolgról van szó . . . - Mi közöd van hozzá, te tökmag?

- Ne kérdezd, hogy mi közöm hozzá! Hallgatott a föld, hallgatott az ég, én jöttem hát, hogy elmondjam: igazságtalanságot követtél el. Add vissza a malmot!

Megharagudott Nyársatnyelt úr.

- Nézze meg az ember! Ki se látszik a földből! Takarodj a szemem elől, de azonnal! - Ne hessegess te engem! Nem megyek. Ha elmegyek is, visszajövök. Kukorékolok estig, kukorékolok reggelig, kukorékolok, amíg csak élek. Eget-földet föllármázok. Önszántadból add vissza a malmot!

Nyársatnyelt úr az embereihez fordult.

- Nézze meg az ember! Ezzel jól bevásároltunk! Vigyétek innen, de gyorsan! Zárjátok be a kakasaim közé! Kapja meg, amit megérdemel! Vigyétek gyorsan!

XIV. FEJEZET

EGY ÉJSZAKA A BAROMFIÓLBAN

Elkapta a két poroszló, vitte Tarkatollút. Vonszolták le a lépcsőkön, át a kerten, megkerülték vele Nyársatnyelt úr palotáját. Ott állt hátul a baromfiudvar, vékony drótból font kerítésével, cifra kapujával. Nem volt alábbvaló, mint akármelyik tehetős fővárosi

polgárember lakóháza. Az épület ügyes mesteremberek keze munkáját dicsérte. Ki tudja, milyen válogatott kakasnépség lakik benne!

A két poroszló otthagya Tarkatollút a baromfiudvarban. Bezárták mögötte a kaput, aztán lassú léptekkel visszaindultak a főbejárat melletti őrhelyük felé.

Tarkatollú érkezésére felbolydult a baromfiudvar. Nyársatnyelt úr kakasai alaposan végigmérték a jövevényt. Hát ez meg kicsoda? Ki fiaborja? Talán bizony szebben kukorékoló, vagy a tyúkokat jobban ráncba szedő kakast vásárolt Nyársatnyelt úr? - Egy ideig kíváncsian, szótlanul nézegették, aztán lassan-lassan közelebb merészkedtek. Sok nagy legényt láttak már! Ez is olyanforma. Idejön, hogy nekik példát mutasson . . . Mind szűkebb lett, majd bezáródott a gyűrű Tarkatollú körül. Ki a szárnyával csapkodott, ki a körmeit mutogatta, ki a csőrével kapott felé. Már-már rátámadtak. Csupa dühödt, harcias kakas. Negyven vagy tán ötven is egy ellen!

- Ne csináljátok! Nem bántalak én titeket! Kérlek! Elég bajom van úgy is . . .

Nem hallgattak rá. Nekiestek.

- Ne! Ne! Hagyjátok abba! Hallgassatok meg! A szép szó mit sem ért. Csípték, karmolták Tarkatollút, ahol érték. Repültek a tollai szerteszét.

„Igazán nem tehetek róla, de nincs más választásom” - gondolta Tarkatollú, és kitátotta a száját.

- Gyere ki, fürge barátom, mutasd csak meg magadat ezeknek! Úgyis éhes vagy napok óta. Most aztán megtöltheted a hasad . . .

Abban a szempillantásban, hogy föltűnt a róka, a kakasok olyan hirtelen meredtek mozdulatlaná, mint a lejárt masinák. Azt se tudták, hová legyenek a rémülettől.

- Mit műveltek az én kakas barátommal? Nem szégyellitek magatokat? Hát micsoda kakasok vagytok ti?! Hogy támadhattok ilyen sokan egyre? Még ha külön-külön küzdenétek meg vele! De legelőször is meg kellett volna kérdeznetek, hogy mi szél fújta errefelé, meghallgatni, mi a gondja. Verekedni ráértetek volna azután is, nem?! Mind hibásak vagytok. Én pedig éhes vagyok. Megeszek közületek párat, és a többit is megleckéztetem. Egy se marad köztetek büntetlenül. Gonosz úr gonosz kakasai, ti! . . .

XV. FFJEZET

MULATSÁG AZ ERKÉLYEN

Nyársatnyelt úrnak még nem szállt el a mérge. Le-föl járkált az erkélyen, és dohogott magában.

- A tökmag! A szemtelen! Kakas létére képes elém állni! Így beszél velem! Hadd vesszen oda! Pusztuljon csak!
Közben belépett az egyik vezír, hóna alatt egy nagy, zöld fedeles könyvvel, tele aláírnivalóval. Nyársatnyelt úr a pecsértartót kérte.

Az egyik íródeák hozta is lélekszakadva. Aláírt nyolc vagy tíz iratot, mindegyikre rányomta a pecsétjét, aztán nagy sóhajjal leült. Fogta a malmot.

- Kávét ! Gyorsan kávét ide! Megérkezett rögvest a kávé.

- Unatkozom. Egy kis mulatság kellene. . . Egy udvari bolond toppant elé. Bohóckodott, lábával kalimpálva kézen járt, végül megállt Nyársatnyelt úr előtt. Kézenállásból leereszkedett az állára, aztán meg a nyelve hegyére.

- Bravó, bravó ! - tapsolt Nyársatnyelt úr. Az udvari bolond visszavonult. Egy csapat leány libbent be utána. Táncba kezdtek. Olyan kecsesen, olyan szépen táncoltak, hogy Nyársatnyelt úr szinte elolvadt a gyönyörűségtől.

- Nem engedem el őket. Maradjanak itt. Mindegyik kap egy szobát. Éljenek itt a palotámban. Ha unatkozom, hívatom őket, s ők felderítenek táncukkal . . .

XVI. FEJEZET

REGGEL A BAROMFIÓLBAN

Hajnalodott.

A kakas és a róka összedugta a fejét.

- Most menj gyorsan! Bújj ki ezen a lyukon, mielőtt teljesen kivilágosodik! –tanácsolta. Tarkatollú.

- És veled mi lesz?

- Velem ne törődj! Majd én megtalálom a módját . . .

- Nélkülem nem fog menni . . . - Talán már veled se nagyon . . .

- Figyelj rám, kakas testvér! Nem elég harcolni, a harcban győzni kell! Ne fordulj el azoktól, akik segítenek, akik segíteni tudnak neked!

- Nem arról van szó, hogy elfordulok bárkitől is. De Nyársatnyelt úr teljesen megveszett. Megöl engem is, téged is. Az még csak hagyján, hogy én elpusztulok, de miért halnál meg te is, amikor ennek semmi haszna nincsen? Te csak menj! Én maradok, bárhogy lesz is. Velem számoljon le Nyársatnyelt úr!

- Nincs ez így rendjén . . .

- Ki hozott téged ide? Én. Én tudom tehát, hogy mit kell tenni. Ne vitatkozzunk azon, hogy ez rendjén van-e vagy sem. Köszönöm a jószágodat, köszönöm a segítségedet. Csapj a hónod alá két kakast, és tűnj el szép csendben, mielőtt kivilágosodik!

Belenyugodott a róka, két kakast csapott a hóna alá, és kiosont az ólból.

A kakas ott maradt a baromfiudvarban. Lassan kivilágosodott. Lépések hallatszottak. Kinyílt az ajtó. Jött az udvaros, hogy kiengedje a kakasokat. A látványtól gyökeret vert a lába. Szeme kitágult, egy hang se jött ki a torkán. Mintha a nyelve a szájpadrására tapadt volna.

Magánkívül futni kezdett a palota kapuja felé. Akik látták, próbálták föltartóztatni, de hiába. Szinte repült, mint a kilőtt

nyílve. Szélsébesen rohant át a palota kapuján, föl a márványlépcsőkön. Az ajtónállók sóbálványá meredve bámulták, hogy jutott a szalonból az erkélyre. Az udvaros pillanatok múlva ott állt Nyársatnyelt úr színe előtt. Az úr egyik kezében csibuk, a másikban kávé, lába puha gyapjúpárnán nyugodott - éppen szundikált. Az egyik szeme lehunyva, a másik egy résnyire nyílt.

- Uram, uram! - jajveszékelt az udvaros. Nyársatnyelt úr összerázkódott.

- Az összes kakas elpusztult, nagyságos uram! - Mit beszélsz? Nem értem, hogy mit mondasz.

- Azt mondom, hogy az összes kakas elpusztult, Nyársatnyelt úr!

- A baromfiólról beszélsz? Mi történt?

- Ha alszom, uram, ébredj föl! Odavan az összes kakasod! Annak az újnak bezzeg kutya baja!

- Hohó, állj csak meg! Csak nem az az oktalan állat tette?

- Nem oktalan állat az, inkább valami kakasformát öltött veszedelem . . . - Na, még mit nem?! Fogjátok, és vigyétek a lóistállóba! Az én lovaim egy-kettőre móresra tanítják . . .

- Uram! Nyársatnyelt úr!

- Csitt! Egy szót sem akarok hallani. Hívjátok ide a vezíreimet! Hol vannak? Alszanak? Hívjátok őket, itt legyenek, de azonnal!

Egy pillanat alatt összegyűltek a vezírek.

- Azt az oktalan kakast vigyétek át a baromfiólból a lóistállóba, és zárjátok be! Azt mondja az udvaros, hogy az összes kakasomat elpusztította.

- Úgy is van, mind elpusztult - mondta a fővezír. - Éppen onnan jövök. A saját szememmel láttam.

- Zárjátok csak be az istállóba, majd ott megkapja méltó büntetését. Hozzatok új kakasokat a baromfiólba. Az urasági udvar nem maradhat kakas nélkül . . .

- De uram, nem kakas a hanem valami kakasformát öltött istenverése!

Nyársatnyelt úr, összecsapva a kezét, lezárta a szóváltást.

- Ne akarjatok nekem tanácsot adni! Csináljátok, amit mondtam! A vezírek kihátráltak az erkélyről. Az udvaros is távozott, lehajtott fővel, csüggedten. Megtette, amit tehetett, amennyire tőle telt, figyelmeztette az uraságot. A malom azonban teljesen elvette Nyársatnyelt úr eszt. Egy malom, amely két vak ember keze-lába volt. Annyira kell az Nyársatnyelt úrnak? Nincs kávé, nincs leány, amikor csak parancsolja? Bohóc, udvari bolond, bűvész nem szórakoztatja? Miért fosztotta meg a vakokat egyetlen támaszuktól ? Bizony, hogy az Isten küldte ezt a kakast. Nem is kakas az valójában, hanem maga a büntetés - egy kakas képében.

Így gondolkodott a fővezír. Lement az alsó terembe, és egy másik szolgát adott az udvaros mellé.

- Menjetek, vigyétek át a kakast a baromfiólból az lóistállóba, és zárjátok be !

Ment gyorsan az udvaros meg a szolga, ketten nyitották ki a baromfiól ajtaját. Szárnyánál, lábánál fogva vonszolták ki Tarkatollút. Félve vitték. Bezárták a lóistállóba. '

XVII. FEJEZET

AZ ISTÁLLÓBELI LOVAK

Rakoncátlan lovai voltak Nyársatnyelt úrnak. Néhányon ő maga szokott lovagolni, a többin az emberei. Megtöltöttek egy óriási nagy istállót. A kakas, miután a szeme megszokta kissé a félhomályt, egy-két lépéssel előrelépett. A lovak rakoncátlanul kapkodták a fejüket.

- Hahahaha! . . . Hehehehe! - nyerítettek csúfondárosan. - Te vagy az a híres, aki földre terítette urunk valamennyi kakasát? Gyere csak közelebb, te bátor oroszlán! Gyere csak, hadd lássuk, zöld-e a szemed! Gyere már, ne félj, te tökmag!

A kakas udvariasan megemelte mindkét szárnyát.

- Nem félek! Várjatok, hallgassatok meg! Én egyik csodálkozásból a másikba esem, mióta a fővárosban vagyok. Higgyétek el, nem gondoltam volna az úrról, a kakasairól meg rólatok, hogy ilyenek vagytok. Nincs bennetek egy fikarcnyi tisztelet, egy csöppnyi jó modor sem? Így kell bánni egy messziről érkezett vendéggel? Ebben a palotában senki meg nem hallgatott. Azt reméltem, hogy legalább ti, nemes paripák, meghallgattok, de tévedtem. Mind az uraság zabját eszitek, mind egy követ fújtok vele. Jaj nektek, jaj nektek! . . .

- Nyihahahahaha! . . . - húzta el gúnyosan a nyerítést a legrakoncátlanabb ló. - Nyihahahahaha! . . .

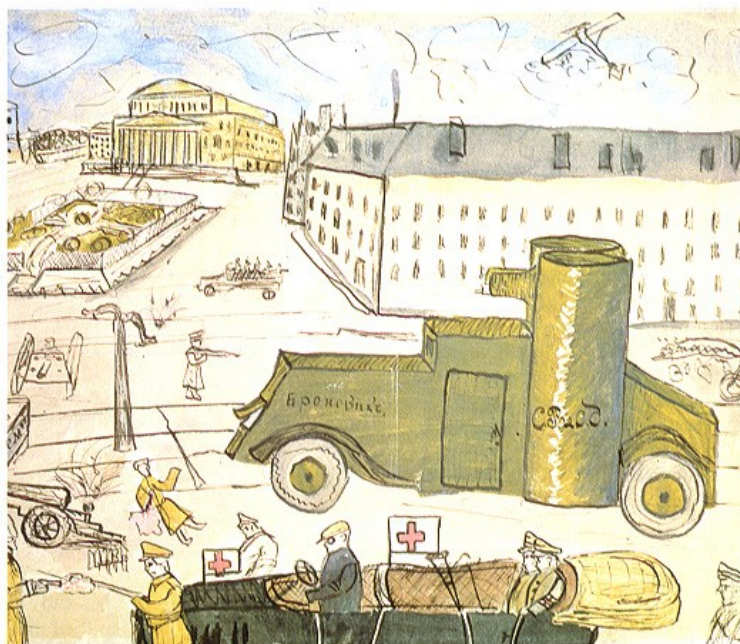

Feje oda volt kötve a szénatartóhoz. Ezért a nyerítésen kívül mást nem nagyon tudott csinálni, de azért megtalálta a módját, hogy belerúgjon a kakasba.

Tarkatollú, mint egy súlyos rongylabda, átröpült az istálló egyik sarkából a másikba. Ott meg egy másik rúgott bele. A rúgás ezúttal az átellenes sarokba röpítette. Fájt minden porcikája.

És ekkor megszületett benne az elhatározás. Láta, hogy békés úton nem tudja a dolgot elintézni. Nem értenek ezek az állatok a jó szóból. Mindnek szép szeme, dús sörénye, nemes tartása van, de azonkívül, hogy ők Nyársatnyelt úr lovai, semmit sem tudnak. Senki mással nem törődnek, senkire nem hallgatnak . . .

Kinyitotta hát a száját.

gyermekrajz a 1917-es forradalomról

- Farkas testvér! Farkas testvér! Nézd, milyen bajba jutottam, gyere, segíts! engedte ki a farkast. Elnémultak a lovak abban a minutumban, mintha megbénult volna a nyelvük. Nem nyihogtak többé. Rúgkapálás nélkül megadták magukat . . .

XVIII. FEJEZET

VIGASSÁG AZ ERKÉLYEN

- Jaj, uram, jaj, jó uram, csak ezt ne tetted volna! . . . - ismételte a fővezír.

Nyársatnyelt úr azonban tovább szopogatta a csibukját. Kezébe vette a malmot. Élvezni akarom az életet, ahogy az egy urasághoz illik . . . A malom teljesítette Nyársatnyelt úr parancsait. Olyan malom volt, hogy kérhettél tőle bármit. Csak kívánni kellett. Az ő dolga volt, hogy elhozza, ha valami létezőt kértél, ha pedig valami nem létezőt kívántál,

megalkotta. Valóban olyan vigasság kezdődött az erkélyen, amelyet Nyársatnyelt úr addig még nem látott. Soha nem ízlelt ételektől és italoktól roskadozott az asztal. Rózsarcú lányok töltögették a csillogó kelyheket. Fürj- és fogolypecsenyét kínálták Nyársatnyelt úrnak. Szólt a muzsika, forogtak a táncosnők. A csimpolyák és dobok hangjai az eget verték. Szinte már sok is volt a jóból.

- Hahahaha! . . . Hehehehe . . . Ezúttal megkapja a magáét a szemtelen tökmag! Nevetgélt...

XIX. FEJEZET

RETTEG A FŐVÁROS

Éjfél régen elmúlt már, az ég alja vörösbe játszott. Tarkatollú fölébredt. Gyorsan fölkelte a farkast.

Suttogva beszélgettek.

- Nem, nem megyek. Sokkal jobb volna, ha maradnék! -
ellenkezett a farkas. A kakas is kitartott a maga véleménye mellett.

Mint korábban a rókát, a farkast is meg akarta győzni.

- Teljesen meg fog veszni, ha meglátja ezt a pusztítást. Kérlek, menj el! Előre tudom, mit diktál a dühe. Először is velem végez. Ha a hasamban vagy, velem együtt pusztulsz. Éppen ezért surranj ki gyorsan a kapun, mielőtt egészen világosodik.

Addig suttogtak, addig vitáztak, míg a farkas a végén rá nem állt. Megölelték egymást, aztán elváltak.

Visszanézett a farkas az istálló kapujából. Nagyon megkedvelte a kakast . . . Óvatosan kiosont a hátsó kapun, átbújt a kerítés alatt. A végtelen pusztán bottal üthetik már a nyomát...

Pedig örök posztoltak az őrtornyokban, járőrök jártak a téren, tudtuk nélkül még a madár sem repülhetett el arra . . .

Amikor a nap fölkel, két lovász kinyitotta az istálló ajtaját. Várt a kakas. Vajon mit fognak szólni, ha meglátják, mi történt az istállóban. Kinyitják az ajtót, látják, hogy egy ló se áll a lábán. Megdermedt a két lovász a látványtól. A kancsal lovásznak most

még jobban összeszaladt a két szeme. A másiknak apró malacszeme kerekre nyílt. Rohantak vissza. Csak Nyársatnyelt úr erkélyén álltak meg zihálva.

- Nagyságos úr! Nyársatnyelt úr! - ébresztették föl a kiabálással.

- Mi van már megint, mondjátok!? - Uram, az a kakas . . . !

- Igen . . . !

- Az a kakas leterítette az összes lovat!

- Talán bizony föl is falta őket! - nevetett Nyársatnyelt úr.

- Egy ló sem áll a lábán, uram! Elpusztította mind!

- Ugyan, még mit nem? Más újság nincs? - Nem hazudunk a színed előtt, uram! Fölkelt gyorsan Nyársatnyelt úr, és felöltözött. A derekára csatolta a pisztolyát. Bement a szalonba, onnan a lépcső felé indult, aztán megtorpant.

- Nem is . . . őt hozzátok ide!

- Elhozzuk, uram, de . . . Elhozzuk, csak . . . Uram...

- Azt mondtam, hogy hozzátok ide! - Félünk, hogy benned is kárt tesz . . . - Ti gyávák! Ugyan mit árthatna nekem? - De uram! . . . De uram! . . . - Nincs semmiféle „de”, hozzátok ide azonnal!

- Nem olyan kakas ez, mint a többi!

- Nem, nem - mondta a másik lovász is. - Isten büntetése kakas képében.

- Csak nem?! Ugyan már!

- De igen, uram, büntetés! Nem kakas!

- Csak ti fújjátok úgy föl! - Összecepta a tenyerét. - Csináljátok, amit mondtam!

A lovászok elfutottak.

Nyársatnyelt úr ezalatt magához rendelte a fővezírt és a vezíreket.

Kisvártatva hozták a lovászok Tarkatollút. - Szóval te követted el ezeket a gaztetteket?! Ekkora termettel, ezzel a kurta lábbal, mi?!

Mondd csak el, mit műveltél! Igaz, amit ezek az emberek mondanak?

- Igaz! A vakok támasz nélkül maradtak! Add vissza a malmot!

- Hahahaha! Megint ugyanaz a nóta! - A vezírekhez fordult. - FigyeljeteK rám! Azonnal embereket fogadtok, gyűjtsenek be minden házból egy-egy szekénderéknyi fát, egy-egy ölnyi gyújtóst, halmozzák föl, tornyozzák jó magasra a téren. A piacról hozzanak kannákban olajat. Öntsék rá a gyújtósra. Ezt a pimaszt tegyék a tetejére, aztán gyűjtsák meg a máglyát. Nem, nem, mielőtt meggyújtjátok, szóljatok nekem, én is meg akarom nézni.

Mélyen meghajolva hátráltak ki Nyársatnyelt úr színe elől. Vitték a kakast is. Bezárták a palota pincéjébe. A kapu elé két őrt, a közelébe húszat állítottak.

- Hé, örök, ha nem nyitjátok jól ki a szemeteket, majd én fogom kinyitni! - ordította a főporoszló.

Mint amikor egy kis követ dobnak a nyugodt vízfelületre, s a kő körül egyre táguló gyűrűk születnek, úgy terjedt el a fővárosban, a városokban és falvakban a híre, hogy mit tett a kakas. Pedig akkor még nem volt telefon, távirat, telex . . . De az embereknek volt nyelvük, és volt fülük. Gyorsan járt a hír szájról szájra, fülből fülbe, eljutott az ország legeldugottabb, legtávolabbi tanyájára is.

- Hogy tudott annyi kakással végezni?- Hogyan tudta elpusztítani azokat a rakoncátlan lovakat?

- Milyen foghegyről beszélt Nyársatnyelt úrral!

- Nem is kakas tulajdonképpen, hanem valami egészen más! - Talán egy bölcs, talán egy égi teremtmény . . .

- Nyársatnyelt úr meg mit ki nem talált!

- Minden háztól egy-egy szekér fát akar . . . - Meg egy ől gyújtóst is! Máglyát rakat a téren!

- Minden házból gyújtóst akar, pedig nem biztos, hogy mindenkinek van!

- Ropogósra süti a kakast a tűzön . . .

- Ez nem megoldás . . . Rossz úton jár . . .

- Rossz úton . . . bizony . . . rossz úton - mondogatták az emberek.

Terjedt a hír városról városra, falura. Ráadásul a vezírek is összegyűltek újra.

- Állj el a szándékodtól, uram! - könyörögtek. - Add vissza a malmot! Miben szenvednél hiányt ? Hagyd azt a tüzet is, hagyd békén azt az átkozott, tarka tollú kakast !

- Nem és nem! Nem másítom meg a szavam. Amit egy úr kimond, az úgy is van, és punktum! - Van valami ebben a kakasban, amit nem lehet ésszel fölérni, uram!

- Semmi sincs! Megégettetem, meglátjátok. - Talán dzsinn, talán tündér, vagy talán varázsló . . .

- Neeeeeem! . . .

- De uram, uram!- Semmi de, csináljátok azonnal, amit mondtam!

Megindultak az ökrös szekerek, a lovas kocsik, kordék és taligák, megrakva fával, hozták az emberek ölükben a gyújtóst, épülni kezdett a máglya a tér közepén. Amikor elérte az egyméteres magasságot, a vezírek építőmestereket hívtak. Létrákat hoztak. Olyan gonddal helyezték el a fahasábokat és gyújtósokat, mintha házat építettek volna.

Hozták a kannákban az olajat is. A máglya olyan lett, mint egy tágas udvar. A közepe üres volt. Abba az üres részbe akarták berakni Tarkatollút. Aztán gyújtják a gyufákat...

Közben a kocsik és kordék egyre csak jöttek fával, gyújtóssal megrakottan.

Tömeg verődött össze. Látni akarták ezt az ésszel föl nem fogható büntetést. Nyársatnyelt úr a palota erkélyéről figyelte a teret. Majdnem kész volt már minden.

- Mindjárt megkapja a magáét! - mondta Nyársatnyelt úr. Az emberek zibongtak, morogtak, zúgolódtak, vitatkoztak. Ki így vélekedett, ki amúgy. Mindenki körömszakadtáig védte a maga igazát. Volt, aki Nyársatnyelt úr pártjára állt, volt, aki a kakaséra. Olyan is akadt, aki nem foglalt állást. A tökmag! Egy utolsó kis kakasi - mondogatták egyesek. - Nekimegy egy hatalmas ország urának. Persze hogy póru jár! Hallottatok valaha olyat, hogy a lázadás büntetlenül maradt volna? Nem csinálhatja mindenki azt, amit akar! Az ember nem szállhat szembe az úrral, az urával! Ne nagyon kakaskodj, ha kakas vagy is, mert az lesz a vége, hogy a tűzbe vetnek! Ezt fújta az egyik tábor. A többiek meg így beszéltek: - Nyársatnyelt úr hibát követett el. Nem lett volna szabad a vakok malmát elvennie. Csak egy kis malom, de nem akármilyen. Természetfölötti ereje van. Talán külön nekik készítette az Isten, és angyalaival elküldte hozzájuk. Talán azok a vakok sem olyan közönséges emberek, mint bárki más. Istennek nagyon kedves szolgálói. Nem látnak, ezért az Úr gondoskodik róluk. Szabad ilyen malomra szemet vetni? Látjátok, eljött miatta ez a kakas! Ez is azt mutatja, hogy szent az a malom. Csak egy kakas, de nem akármilyen. Milyen bátran beszél! Helyén van a szíve! Ahány kakasa volt az úrnak a baromfiudvarban, mind elpusztította. Ahány lova volt az istállóban, mind leterítette. Ilyen kakas ez. Nagy dolgok történtek már eddig is, és ki tudja, mi nem éri még Nyársatnyelt urat?!

Elkészült a máglya a tér közepén. A kannákból ráöntötték az olajat. Elhúzták a létrákat. - Táguljatok! Vissza! Vissza! Húzódjatok hátrább, mert nagy tűz lesz! Megkapja a büntetését a kakas, aki szembeszállt urunkkal. Vissza! Vissza! Húzódjatok hátrább! - kiabálták Nyársatnyelt úr emberei.

A tömeg egyik fele visszahúzódott, a másik tábor azonban csak nevetett.

- Hahahahaha... Hogy a kakas megkapja a büntetését! Majd meglátjuk, hogy ki kit fog megbüntetni!

Fölhozták Tarkatollút a palota pincéjéből. Két ember tartotta a szárnyánál, lábánál fogva. Előtte - mögötte húsz ember. A tér fölött fekete felhő gomolygott.

- Amint Nyársatnyelt úr meggyújtja a tüzet, a felhő le fog ereszkedni. Meglátjátok, a haja szála sem fog meggörbülni. Így van a régi mesékben, és most is így fog történni . . . - mondta az egyik ember.

- Ez másmilyen mese - toldotta a másik . Csak egyet sóhajt a kakas, s eloltja a lobogó tüzet.

Forrongott a tömeg. A kakas szárnyát, lábát a poroszlók marka szorította. Hozták Tarkatollút. Nyársatnyelt úr az erkélyről figyelte az eseményeket. Beállította a messzelátóját, s lépésről lépésre követte tekintetével a kakas útját. Figyelte az arcokat. Alaposan megnézte a fahasábokat, a gyújtóst, a fákon végigömlő olajat. Ahogy a tömeg elé ért, hátraszegte fejét a kakas, s elnyújtott kukorékolásba kezdett:

- A malmoooot, a vakok malmááááát, add visszaaaa!

Létrát hoztak, és bedobták Tarkatollút a máglyarakás közepén hagyott lyukba. Tizenkét gyufával tizenkét helyen meggyújtották a tüzet. De a kakas csak kukorékolta:

- A malmoooot!

Lángok csaptak föl. Hajladoztak a tűz vörös nyelvei, az eget nyaldosták.

- A malmoooot! - kukorékolta egyre.

- Nem sokáig fogsz már malmot kiáltozni! Egy szempillantás, és abbahagyod! - kiabálta Nyársatnyelt úr az erkélyről.

- A malmoooot!

Olyan magasan lobogott a máglya, mint az a tűz, amelyet Nyársatnyelt úr elsősülött fiának születésekor gyújtottak. Nem menekülhet már a kemény fejű, tarka tollú kakas, ha ezer lelke volna is. A tér fölött gomolygó felhőből sem esik egy árva csöpp sem.

De még mindig hangzott a kakasszó: - A malmoooot!

Aztán kitérte a csőrét.

- Gyere ki ! Most rajtad a sor ! - mondta a folyónak. - Oltsd el a tüzet, hadd szabaduljunk meg innen !

Fehér tajtékokkal hullámzott elő a folyó vize, forgott, örvénylett a tűz körül. Ahová elért, ott kialudtak a lángok. Az egekig csaptak a hullámok, az egekből visszaörvénylő víz újra a lángokra zúdult. Aki látta, menekülni próbált. Az emberek fejüket vesztve taposták egymást.

Azt se tudta Nyársatnyelt úr, hogy hova legyen. Nem is nagyon értette, mi történt. A lángok sisteregve kialudtak, habzó víz zubogott alá ... Emberi ésszel nem lehet ezt fölfogni .

- Honnan jön ez a víz, ez a víz ?! - visítózott kétségbeesve Nyársatnyelt úr.

- Elhiszed-e már, uram, hogy Isten küldte azt a vizet? - kérdezte a fővezír. - Látod, akármilyen büntetést szabunk ki, megtalálja a módját, hogy megszabaduljon. Ráadásul a hatalmadba vetett hit is meginog az emberekben. Vess véget az ügynek, légy nagylelkű! Mondd, hogy: „Elvittem a malmot, de Istennek nem tetszett, ezért vissza is adom. Megbocsátok a kakasnak is.” Ha így teszel, jobban fog tisztelni a nép, mint valaha . . .

Elaludt a nagy tűz tíz perc alatt. Mindenkinek tágra nyílt a szeme a csodálkozástól. Az emberek egyik ámulatból a másikba estek. Az áradó folyó beszélt, vitatkozott a kakassal, körülfogta, aztán elváltak egymástól, és a folyó ezernyi ágon, árkon, csatornán, éren és patakon át csörgedezve-csobogva megindult a medre felé.

Csodálkoztak és féltek az emberek, Nyársatnyelt úr azonban megmakacsolta magát:

- Nem és nem!

- Valami titok biztosan van a dologban. Hogy elhamvadt a lobogó tűz! Valami lappang e mögött. Látszólag két vak, két szegény ember. Van egy malmuk. A faluban van egy kakas. Azt hiszed, hogy ember, hogy malom, hogy kakas, de semmiben sem lehetsz biztos. Úgy látod, hogy ember, de lehet, hogy valami egészen más. Úgy látod, hogy malom, de ez valami másféle malom. A kakas sem közönséges kakas, egészen biztos! Ha nem így volna, hogyan olthatta volna el a máglyát?

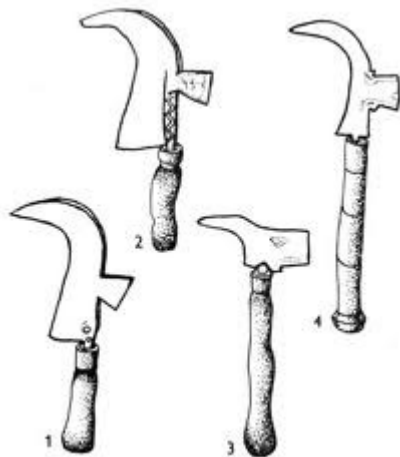
- Nem!!! A legközönségesebb kakas . . . Nyársatnyelt urat semmi sem bírhatta rá a véleménye megmásítására.

Közben a kakas föltűnt a már kihunyt máglya tetején, és újra kukorékolni kezdett:

- Add vissza a malmot! Add visszaaaaa!

XX. FEJEZET

A KÉS

Jöttek a vezírek, jöttek a tekintélyes polgárok és a kézművesek, jöttek szegények és gazdagok. Többségük így gondolkodott:

- Nyársatnyelt úr szembeszáll Isten akaratával. Meg fogjátok látni, súlyos büntetést ró ki az ég. Nagy bajunk támadhat belőle. Győzzük meg inkább Nyársatnyelt urat, hogy adja vissza a malmot! Adja vissza, legyen vége ennek az áldatlan huzakodásnak!

- Nagy jó urunk, drága jó urunk!

- Nincs a földön nálad jóságosabb . . . - Nincs nálad bölcsebb, bátrabb . . .

- Páratlan vagy mindenben! De most valami borzasztó dolog történt . . .

- Nem tetszik Istennek, amit tettél. Nincsen ember hiba nélkül. Add vissza a malmot. Mit adhat neked az a malom? Megadunk mi is mindent, amit csak akarsz. Muzsika és tánc, ételital, szép leányok . . . Megkapsz mindent tőlünk is, uram . . . Add vissza a vakoknak! Tűnjön el ez a kakas képében megjelent istenverése, szabadulj meg, szabaduljunk meg mi is, nagyságos uram!

- Nem! Nem adok annak a tökmagnak a szavára!

- De uram, könyörögve kérünk!- FigyeljeteK ide! Még egyszer hallgassatok rám! Hozzátok ide elém! Hozzatok egy kést a konyhámról. Saját kezemmel fogom levágni, és odaadom a főszakácsnak. Nem az lesz, amit ő mond, hanem amit én mondok. Én vagyok az úr ebben az országban! Az lesz, amit én akarok! . . .

- Ó, uram! Jaj, uram! Összecsapta a két tenyerét. - Csináljátok, amit mondtam! Futottak az emberek a térre, az elhamvadt tűz helyére. Remegett kezük-lábuk.

- Mi csak szegény szolgák vagyunk, tisztelt Kakas úr, parancsunk van. Tudnod kell, hogy nekünk semmi számon kérnivalónk nincs tőled - mondták -, Nyársatnyelt úrral kell elszámolnod. Kiadta a parancsot, hogy vigyünk oda téged. Hadd vigyünk hát, te meg vele számolj el! Ne bánts minket, tisztelt Kakas úr!

Azzal felállították a létrákat, fölmásztak a kialudt máglya tetejére. Megragadták, s vitték a palotába. Két ember fogta megint a szárnyánál és a lábánál fogva, legalább húszan mentek előtte s mögötte. Így vonultak az erkélyig. Megérkezett a konyhából a kés is

XXI. FEJEZET

A FAZÉKBAN

- Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kakas . . . - mondogatták a téren.

- Bizony, egyszer volt, hol nem volt . . .

- Egyszer volt, hol nem volt, de aztán? . . . - Talán egy földrengés, és a főváros romokba dől...

- Nemcsak a főváros, hanem az egész ország . . .

Fogta a főszakács a kakast, nagy óvatosan vitte.

Az emberek kettesével-hármasával el-eltünedeztek. Az egyik szolga az erkélyen takarított.

- Parancsolsz-e valamit, uram? - kérdezte a másik.

Egy harmadik megforgatta a malmot, habos kávét hozatott. A fővezírek és a vezírek csüggedten eloldalogtak.

A főváros elhagyatott utcáin egy lélek sem járt. Az emberek hazasiettek, kapuikat elreteszelték. Mint a csiga, a házába húzódott vissza mindenki. Csak néha-néha lehetett látni egy-egy szűk résen kíváncsian kikandikáló fejet. Az egész várost csönd, mozdulatlanság és félelem ülte meg.

Nyársatnyelt úr konyháján két ember Tarkatollút kopasztotta. A fazékban forrt a víz . . .

XXII. FEJEZET

SIRATÓÉNEKEK

Mint a hullám, terjedt tova a kakas híre az egész országban. Sajnálta, szánta őt mindenki, aki csak hallotta, hogyan végezte. A lantos költők siratóénekeket szerzettek.

Milyen szép kakas volt ! Milyen bátor, milyen hős ! Egyre csak Tarkatollú dicséretét zengték, az egekig magasztalták, emlékét idézték:

- Régen volt, nem is oly rég, élt egy kakas. Annak a kakasnak nem volt párja. Ilyen kakas nem jön még egy a világra... Volt egy faluban két vak ember, őértük kelt útra, ezért vetették őt tűzre . . .

Rejtette, titkolta gyászát az ország. Nyíltan mit mondhattak volna? Nyársatnyelt úr nevétől évek óta rettegték az emberek, a félelem, mint a levegő, jelen volt mindenütt; mint a szél, befújt minden kéménybe, minden házba . . .

XXIII. FEJEZET

NYÁRSATNYELT ÚR TORKA

Nyársatnyelt úr az erkélyen terítettett magának. A szolgálólány ott állt mellette, kezében tállal és kancsóval. Nyársatnyelt úrral madarat lehetett volna fogatni. Öntsed! - mondta. Megmosta a kezét, a bajszát, a száját. Elvette a damasztkendőt a leány válláról, megtörülközött. Amíg szárítkozott, megérkezett a főszakács egy nagy tálcával. Rajta tálak. Kinyitja az egyiket: leves. Fölemeli a másik fedelét: piláf. Gőzölgött mind a kettő. Pompás illatok szálltak.

- Hozzátok a malmot, de gyorsan! - parancsolta Nyársatnyelt úr.

Hozták gyorsan.

- Először egy hideg serbetet akarok! Megforgatták a malmot. Egy leány korszóban hozta a kívánt italt.

- Forgassátok meg újra! Zöld salátát ! Díszes tálon érkezett a saláta. - Forgassátok meg, sőt, borsot is! Megforgatták. Teljesült a kívánsága.

- Jöjjön a fővezír! Jöjjön az úrnőtök is ! Vidám lakomát akarok! Forgassátok a malmot, legyen muzsika, tánc, jöjjenek a táncosnők ! Jöjjenek a legügyesebb maskarások, aleppói, damaszkuszi táncosok! Ma élvezni akarom az életet...

Jöttek mindannyian, a fővezír, az úrnő, muzsikusok és táncosnők, maskarások és táncosok, mind, mind . . .

- Tessék, tessék, ide az asztalhoz ! Úrnőnk, parancsolj! Parancsolj, fővezírem, lányok, ide, tessék! Parancsoljatok a levesből, piláfot, tessék, tessék . . .

- Jaj, uram, jaj, uram! - remegett az úrnő.